

Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NEET) Olma ile İlişkili Faktörlerin OECD Bağlantılı Ülkelerde Karşılaştırmalı Analizi: Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz (fsQCA)

Rabia ÇİZEL (<https://orcid.org/0000-0002-6381-2503>), Akdeniz University, Türkiye; rabiaczcel@akdeniz.edu.tr

Volkan AŞKUN (<https://orcid.org/0000-0003-2746-502X>), Akdeniz University, Türkiye; volkanaskun@akdeniz.edu.tr

Şerife DURMAZ (<https://orcid.org/0000-0003-2739-9827>), Akdeniz University, Türkiye; serifedurmaz@akdeniz.edu.tr

Ayten YAĞMUR (<https://orcid.org/0000-0003-2138-240X>), Akdeniz University, Türkiye; aytenyagmur@akdeniz.edu.tr

Sergen GÜRSOY (<https://orcid.org/0000-0002-9032-2999>), Alanya Alaaddin Keykubat University, Türkiye; sergen.gursoy@alanya.edu.tr

Comparative Analysis of NEET-Related Factors in OECD-Linked Countries: Fuzzy Set Qualitative Comparative Analysis (fsQCA)

Abstract

This study examined the NEET status of OECD nations using sociocultural variables and evaluated using a fuzzy set qualitative comparative analysis method. Secondary data from reports, indices, and data banks were employed in this study. When all configurations within the study are reviewed, the NEET condition appears in nations with liberal or conservative policies, regardless of their development levels. The non-NEET condition emerges in highly developed countries with extensive social policy initiatives and socialist policies. As a sample protected by social programs, the government's comprehensive defences could only remove the NEETs.

Keywords : NEET, Social Policy, fsQCA, Qualitative Comparative Analysis.

JEL Classification Codes : J21, J64, J18.

Öz

Bu çalışmada, OECD ile ilişkili ülkelerin NEET durumları ekonomik ve sosyokültürel değişkenlerin birlikteliğiyle ele alınmış ve bulanık küme nitel karşılaştırmalı analiz (fsQCA) yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmada, raporlar, endeksler ve veri bankalarından alınan ikincil veriler kullanılmıştır. Çalışmadaki tüm konfigürasyonlar değerlendirildiğinde, ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük/yüksek olmasına rağmen liberal veya muhafazakâr politika güden ülkelerde NEET olma durumu ortaya çıkarken, NEET olmama durumunun daha çok geniş sosyal politika önlemleri içeren ekonomik gelişmişlik düzeyi yüksek ve sosyal demokrat refah devleti politikaları güden ülkelerde ortaya çıktığı görülmüştür. Sosyal politikalar kapsamında korunması gereken bir örneklem olan NEET'lerin ancak devlet eliyle yapılan kapsamlı korumalarla ortadan kaldırılabileceği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler : NEET, Sosyal Politika, fsQCA, Nitel Karşılaştırmalı Analiz.

1. Giriş

1988'de Birleşik Krallıkta sosyal yardım rejiminde yapılan değişiklikle 18 yaş altı çoğu kişi işsizlik yardımlarından mahrum kalırken 25 yaş altı kişilerinde hakları sınırlandırılmış, genç işsizlik kavramı resmi olarak tanınmaz hale getirilmiştir. Bunun bir sonucu olarak 18 yaş altı gençler için işsizlik ödeneğine uygunluk kaldırıldığı için tam zamanlı eğitime devam etmeyen, iş ya da eğitim yeri bulamayanları tanımlamak için yeni bir etikete ihtiyaç duyulmuştur. Istance vd. (1994), gençlerin işgücü piyasalarındaki kırılma noktasını gösteren işgücü piyasası statüsünün temel kategorilerinin (istihdam, eğitim veya öğretim) hiçbirinin kapsamına girmeyen bir grubu ifade etmek için Statü A terimini (daha sonra Statü Zero olarak değiştirilmiştir) kullanarak ne istihdamda ne de eğitimde olanları tanımlamıştır. Bu kavram daha sonraki araştırmacılar tarafından daha anlaşılır olması için NEET (Not in Employment, Education or Training - Ne Eğitimde Ne İstihdamda) şeklinde kullanılmaya başlanmıştır (Furlong, 2006: 553-554).

NEET kategorisinde yer alan alt grupların çok farklı deneyimleri, özellikleri ve ihtiyaçları vardır. NEET olma sebepleri de yapılan çalışmalarda farklılık göstermektedir. Araştırmacılar için, NEET teriminin kullanımına ilişkin üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımın olmaması uluslararası karşılaştırmalar yapmayı zorlaştırır da böyle bir kavramın kullanılması, gençlerin sorunlarının çok yönlü doğasına dikkat çekmesi bakımından önemlidir.

NEET'ler hasta veya engelliler, yeniden giriş yapanlar, aile bakım sorumluluğu olanlar, uzun süreli işsizler, kısa süreli işsizler, cesareti kırılmış çalışanlar, diğer etkin olmayanlar olmak üzere yedi alt gruba ayrılmaktadır. Yakında istihdama, eğitime/öğretime yeniden girecek olan gençler; halihazırda işe alınmış veya eğitim/öğretime kaydolmuş ve başlamayı bekleyen kişilerden oluşmaktadır ve NEET'ler içindeki oranı 2019 verilerine göre (Eurofound, 2021a: 14-15; Eurofound, 2021b) %7,8'dir. Kısa süreli işsizler; işsiz, iş arayan ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan ve bir yıldan az süredir işsiz olan gençlerden oluşmaktadır (NEET'ler içindeki oranı %29,8). İşsiz, iş arayan ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan ve bir yıldan fazla zamandır işsiz olan gençler uzun süreli işsizleri oluşturmaktadır (NEET'ler içindeki oranı %22). Bu kategorideki insanlar yüksek oranda ekonomik hayattan ayrılma ve sosyal dışlanma riski altındadır. Uzun vadeli işlerden kopma gençlerin istihdam edilebilirliğine, beşerî sermayelerine ve gelecekteki istihdam olasılıklarına zarar vermektedir. Aile sorumlulukları nedeniyle müsait olmayan grup ise; çocuklara veya yetersiz yetişkinlere baktıklarından dolayı iş aramayan veya yeni bir işe başlamak için müsait olmayan gençlerdir (NEET'ler içindeki oranı %15,4). Bu gruptakilerin bazıları yetişkin bir aile üyesinin veya bir çocuğun bakımının finansmanını sağlayamadığı için iş piyasasına katılamamakta, bazıları ise aile sorumluluklarını üstlenmek için iş piyasasından veya eğitimden gönüllü olarak çekilmektedir. Hastalık veya maluliyet nedeniyle müsait olmayan grup (NEET'ler içindeki oranı %6,8) ise iş aramayan veya hastalık veya engellilik nedeniyle iki hafta içinde işe başlayamayan gençlerden oluşmakta olup ücretli bir işte çalışmadıkları için daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Cesareti kırılmış olanlar grubu kendileri için iş fırsatı olmadığına inandıkları için iş aramayı bırakan gençleri ifade etmektedir (NEET'ler içindeki oranı %5,8). Bunlar çoğunlukla, sosyal dışlanma riski yüksek, çalışma yaşamları boyunca işten ayrılma veya kötü istihdam sonuçları yaşama olasılıkları yüksek olan savunmasız bir gruptur. Diğer etkin olmayanları ifade eden grup ise (NEET'ler içindeki oranı %12,5); NEET durumları için herhangi bir neden belirtmemiş olanlardan oluşan, kırılma yelpazesinin tüm uç noktalarındaki insanlar da dahil olmak üzere heterojen bir grubu oluşturmaktadır (en savunmasız olanlar, ulaşılması zor olanlar, derinden yabancılaşma riski olanlar, en ayrıcalıklı olanlar, belirli bir fırsat için bekleyen veya sanatta kariyer gibi alternatif yollar izleyenler) (Eurofound, 2021a: 14-15; Eurofound, 2021b). Geleneksel işgücü piyasası göstergelerini temel alan analizlerde faal olmayanlar, aile bakıcıları, cesareti kırılmış işçiler ve engelliler gibi diğer son derece hassas alt gruplar, genellikle dikkate alınmamaktadır (Bardak et al., 2015: 4). Görüldüğü üzere işsiz gençler en büyük alt grubu oluşturmaktadır.

İngiltere Sosyal Dışlama Birimi (Social Exclusion Unit - SEU) (1999: 21)'de bu kavramın işsizlik kavramından farklı bir kavram olduğuna dikkat çekmiş ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) işsiz tanımının "iş arayan veya eğitim (education)/öğretim (training) için uygun olan herkes"i ifade ettiğini ancak Gençlik Topluluk Çalışmasında elde edilen verilerin 'işsiz' ve 'ekonomik olarak aktif olmayan' arasında keskin ayrım gösterdiğini belirtmiştir. Ekonomik olarak aktif olmayan gruplardaki gençlerin yaklaşık dörtte birinin iş olmadığına inandıkları için aktif olmadığını ayrıca bu gruba dahil olan yalnız ebeveyn olan veya bir engeli olan gençler gibi kesimlerinde fırsat verildiğinde öğrenmeye veya çalışmaya katılacaklarına inanıldığı ifade edilmiştir. Bir başka farklılık olarak işsiz olarak sınıflandırılan grubun çoğunluğunu erkekler oluştururken 'ekonomik olarak aktif olmayan' grupta kadınların (yarısından fazlasının ebeveyn ya da birine bakan kişi konumunda olduğu) sayısının daha fazla olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu gibi farklılıklardan dolayı bu grubun işsiz tanımına giren gruptan farklı olduğu vurgulanmıştır.

NEET olarak adlandırılan bu gruplara yönelik olarak devletler ve uluslar üstü kuruluşlar bu grupları hedef alan bir dizi politikalar yürüterek NEET seviyelerini düşürmeye çalışmaktadır. Avrupa Birliğinde 2019 yılında ortalama %12,6 olan NEET oranını 2030 yılında %9'a düşürülmesi hedeflenmektedir (Eurofound, 2021a: 13). Bin Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde de NEET'in de içerisinde yer aldığı kesime yönelik sosyal politika ve sosyal korumalar önerilmektedir (Ki-Moon, 2013). Benzer bir şekilde Dünya Ekonomik Forumu (WEF)'nin paylaştığı "Küresel Rekabet Edebilirlik Raporunda" da eşitsizliğe ve işgücünde dijitalleşmenin yarattığı durgunluğa yönelik sosyal politika ağlarının gerekliliği görülmüştür (Schwab & Zahidi, 2020a). Farklı alt grupları olsa da NEET'ler benzer sosyoekonomik koşullardan etkilenmektedir. NEET'lere yönelik yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara bakıldığında farklı yöntemlerin kullanılarak NEET'lerin özellikleri ve durumlarının tespit edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Şahin vd. (2021: 125-249) NEET gençler üzerine yapmış olduğu çalışma sonucunda örneklem gençlerin genel profilinin hiç iş deneyimi olmayan ve daha çok lise eğitim düzeyinde olduğu görülmüştür. Ayrıca aile profili açısından da büyük oranda çalışmayan babaların olması durumunun NEET gençler

için risk teşkil ettiği ifade edilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde gençlerin NEET grubuna dahil edilmesindeki ana faktörleri belirlemek amacıyla Zhang vd. (2020: 25706- 25721) tarafından yapılan bir başka çalışma da ise belirlenen 3 faktörlü (bireysel, çevresel, ailesel) on iki kriter üzerinden ilişki matrisi oluşturulmuştur. Çalışma bulgularında ise ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin gelişmekte olan ülkelerdeki genç işsizliğinde en önemli rolü oynadığı ve ekonomik kriz ve yetersiz eğitim koşullarının da bu ülkelerde genç işsizliğine yol açan önemli sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada ekonomik kriz, siyasi istikrarsızlık ve bölgesel eşitsizlikler gibi makro sorunların gençlerin NEET olarak tanımlanmasında önemli bir rol oynayabileceğine dikkat çekilmiştir. Tüm bu çalışmalar ışığında literatüre bakıldığında sosyal etkenler olarak; temel çalışma hakkı garantisi, çocuk yaşta evlilik, aşırı nüfuslu aile, eğitimden erken ayrılma ve işsiz olan ileri eğitim düzeyine sahip işgücü, ekonomik etkenler olarak ise; kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH), finansal kaynaklar için teşvikleri artırmak, kamu-özel sektör işbirliğince yarının pazarlarını kurmak, yarının pazarlarını oluşturmak için yenilik ve buluşa yatırım ile sosyal korumayı yeniden düşünmek gibi değişkenlerin NEET oluşumunu etkilediği görülmektedir. Bu değişkenler ve NEET olma hali arasındaki ilişki EK-1’de özet şekilde verilmiştir.

NEET’in dünyada ciddi bir sorunu yansıtmaması ve bu sorunun çözümü için politikalar üretilmesi gerekliliği ayrıca yapılan çalışmaların bu anlamdaki kısıtlılığı bu çalışmanın yapılması için araştırmacıları yöreklendirmiştir. Ayrıca bu kadar fazla ülkeyi karşılaştırarak NEET’in oluşmasını ve oluşmamasını etkileyen koşulların bir arada ele alınması çalışmanın özgün yanını oluşturmaktadır. Bu çalışmada Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ile bağlantılı ülkelerin refah sınıfları ve ekonomik gelişmişlik durumlarına göre NEET oluşum düzeyleri nitel karşılaştırmalı analiz yoluyla tartışılmaktadır. Çalışmanın bulgularının hem yazına hem de ülkelerin politika yapıcılarına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Ekonomik Koşullar ve NEET

1980 sonrası dönemde literatürde kendisine yer bulan yeni ekonomik kökenli kavramlardan biri de NEET (ne eğitimde ne istihdamda) olan kişilerdir. NEET, insan sermayesinin hem gelişim hem üretim fırsatının kaybedilmesi anlamına gelmektedir (Baş, 2019: 128). 2000’li yıllar ve sonrasındaki dönemle birlikte NEET kavramı belirginleşmeye başlamıştır. Bireyler sosyoekonomik sebeplerden dolayı hem iş piyasasına hem de eğitim alanına giriş yapmamaktadır (Eurofound, 2012; Holte, 2018: 7). Bireylere yönelik NEET kavramı ekonomik anlamda ele alındığında; çalışmaya yönelik iş arayanlar, geleneksel işsizler, gönüllü işsizler, mesleki niteliklerden ötürü işsiz statüsünde yer alanlar dahil edilmektedir (MacDonald, 2011: 431; Yates & Payne, 2006: 329; Finlay et al., 2010: 854). NEET kavramına yönelik; yeni ekonomi düzeninde sosyal korumayı anlama, uzun vadeli yatırımlarla finansal kaynak teşvikini artırma, kamu-özel sektör içerisinde yarının pazarlarını yaratma ve buna yönelik inovasyon teşvikini artırma gibi ekonomik koşullar Dünya Ekonomi Formu raporunda ele alınmaktadır (Schwab & Zahidi, 2020a: 8). Bunların dışında; girişimcilik teşvikleri, kadın istihdam oranları, eğitime yönelik kamu harcamaları

ve kişi başına yönelik GSYİH önemli diğer ekonomik faktörler olarak değerlendirilmektedir (Elborgh-Woytek et al., 2013: 4; Boldeanu & Constantinescu, 2015: 330; Duell, 2018: 5). Bu kısımda adı geçen değişkenler açıklanmaktadır.

2.1. Sosyal Korumayı Yeniden Düşünmek ve NEET

Temel insani hak anlayışı nezdinde sosyal koruma, ülke vatandaşlarının dezavantajlı duruma düşmeleri durumunda yaşamlarını idame ettirme adına oluşturulan politikaları kapsamaktadır. Sosyal koruma, günün şartlarına göre ekonomik koşullarla bağımlı olmaktadır (Feldstein, 2005: 23).

Sosyal koruma sistemleri, tüm nüfus için yaşamları boyunca insana yakışır yaşam koşulları sağlama çabalarının merkezinde yer almaktadır. Sosyal koruma tabanlarının kapsadığı nüfusun oranı, sosyal korumanın evrenselliği idealinin ne ölçüde gerçekleştirildiğinin bir göstergesidir. 2012'de kabul edilen ILO Sosyal Koruma Tabanları Tavsiyesine göre sosyal koruma tabanları bireyin hayatı boyunca karşılaşılabileceği tüm ana beklenmedik durumlarda en az temel bir seviyede korumayı ifade etmektedir. Bu tabanlara ilişkin istatistikler, nüfusun olası risklere karşı ne ölçüde korunduğuna ve bireylerin sağlık ve yaşam koşullarının ne kadar güvenli olduğunu göstermektedir. Ayrıca sosyal koruma kapsamı primli ve primsiz sosyal koruma programlarından fiilen yararlanan kişilerin sayısı ve sosyal sigorta programlarına aktif olarak katkıda bulunan kişilerin sayısı ile belirlenmektedir. Yaşam döngüsü boyunca en azından temel düzeyde bir sosyal güvenliğe erişim, bireylerin sağlığını ve onurunu güvence altına almak için temel bir insan hakkıdır. Gençlerin işgücü piyasalarından çekilmelerinde kayıt dışı çalışma, temel haklara ulaşım engel teşkil eden en büyük faktörlerden birisini oluşturmaktadır. Kayıt dışı istihdam daha az üretken ve daha az ücretli olma eğiliminde olduğundan, bir ülkenin üretkenlik, ekonomik büyüme ve yoksulluk düzeyini de etkileyebilmektedir (Gammarano, 2018: 46-49).

Ekonomik büyüme kavramının önemi günden güne artmasına rağmen bölgeler arasındaki eşitsizlikle kadınlar, yoksullar, gençler, engelliler, göçmenler vb. toplumun dezavantajlı grupları için sosyal koruma gerekliliği her geçen gün artış göstermektedir (Barrientos, 2019: 12). Ekonomik yapıda ve işgücü piyasasında yaşanan dönüşüm ile kural tanımayan liberal ekonomi anlayışın yoğun olarak hissedilmesi, çalışanlara ve işsizlere yönelik (özellikle NEET) sosyal koruma kavramının farklı seviyelere evrilebileceğini göstermiştir. Bu aşamada 1980'li yıllardan sonra artan işsizlik oranına karşı istihdamı artırabilmek adına aktif işgücü politikaları karşımıza çıkmaktadır (Estevão, 2003: 3). Küreselleşme ve toplumsal dönüşümlerin yoğunlaştığı günümüzde, NEET faktörü en fazla risk altında olan dezavantajlı gruplardan biri olduğu için sosyal korumaya yönelik işgücü piyasası politikaları sürdürülebilir gelişim açısından önemli bir koşuldur (Merlo, 2022: 5). NEET içinde yer alan kesim için eğitimden istihdama geçiş sürecindeki zorluklar ve kültürel norm yapıları onların istihdamda yer almamasına yönelik oluşan sosyal koruma kavramı ve refah yükü aileler tarafından üstlenilmeye başlanmıştır (Ferrera, 1996: 18; Gangl, 2001: 491; Wolbers, 2007: 202). Bu durum, NEET kavramı üzerinde yaşanacak ekonomik

olumsuzlukları önleme ve sosyal politika anlayışını dağıtım rolünün, aileden kurumsal düzenlemelere geçilmesini zorunlu kılmaktadır (Brzinsky-Fay, 2017: 346). NEET içerisinde yer alan kesimin sosyal korumaya dair süreçleri ne şekilde yaşadığı kısmında ülkelerin refah politikaları önemli rol oynamaktadır. NEET’de yer alan kesime yönelik sosyal korumanın yaygın ve erişilebilir olduğu noktada bireysel refah anlayışı üst seviyede gerçekleşmektedir. Buna karşın süreç aile destekli yaşandığında uzun süreli ve gençlikten yetişkinliğe geçişte normların ön planda olduğu görülmektedir (Jongbloed & Giret, 2022: 322).

2.2. Finansal Kaynaklar için Teşvikleri Artırmak ve NEET

Finansal kaynaklar işletmelerin yatırımlarını finanse etmek için sermayesi ve cari faaliyeti adına ihtiyaç duyduğu fonlardır (Dinçer et al., 2015: 355). Yatırımların öncesinde finansal teşvikler, yatırıma yönelik maliyetleri düşürme, yatırımların kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesinde yardımcı olma ve mali finansman ihtiyacını azaltmaya yönelik amaçları gütmektedir (Candan & Yurdadoğ, 2017: 161). Finansal kaynaklar içerisinde girişimcilik olgusunun önemi yüksektir. Girişimcilik ile finansal kaynaklar iki taraflı etki halindedir. Girişimcilerin sahip olduğu finansal kaynakları; bireysel birikimleri, banka kredileri, sosyal ağ yoluyla (eş, dost, aile vb.) elde edilen kaynaklar olarak sıralanmaktadır (Lucke, 2008: 100). Girişimciliğin önündeki en büyük engellerin başında gelen durum finansal kaynak yetersizliği ve finansal kaynaklara erişimin azalmasıdır (Er, 2013: 75). NEET olgusu içerisinde finansal kaynaklar hem bireysel girişimcilik hem de istihdam etkisi açısından önemli olabilmektedir (Bardak, 2015: 6). Bunun yansısı NEET ve finansal kaynaklar için teşvikleri anlamaya yönelik çalışmalar oldukça sınırlıdır.

2.3. Kamu-Özel Sektör İşbirliğince Yarının Pazarları ve NEET

Kamu hizmetlerinin son dönemlerde hantal yapısı, nicel ve nitel anlamda yetersiz kalması, klasik kamu hizmeti anlayışının kaynak dağılımında etkisiz olmasıyla birlikte artan finansman ve yatırım ihtiyacının etkin ve verimli kullanılması için özel sektörün marjinal verimlilik anlayışının kullanılması, kamu-özel sektör işbirliğini zorunlu kılmıştır (Sarcan, 2017: 2). Kamu hizmetlerinin geleneksel yöntemlerle alt yapı tesis etme anlayışı, 1980’li yıllardan sonra kamu-özel işbirliği modellerine geçiş ile birlikte kamu kesiminin içerisinde yer aldığı risk ve sorumluluklar özel sektöre yansımıştır (Tokatlıoğlu & Şen, 2019: 206). Kamu-özel sektör iş birliği içerisinde yarının pazarları ve risk paylaşımları NEET üzerinde birtakım etkiler yaratabilmektedir. Eğitim, sağlık, adalet gibi kamu hizmetleri ve alt yapı yatırımlarının gerçekleşmesi ile özel sektörün işgücü piyasasına katılımı sağlanabilmektedir (Uz, 2007: 1164). Böylelikle kamu sektörünü kaynak alan alt yapı hizmetleriyle özel sektörlerin gelişimi sağlanmakta ve piyasada yer alan NEET grubu için risk paylaşımı yapılmaktadır. Kamu-özel sektör işbirliği içerisinde yarının pazarlarının temel yapı taşı bugünün gençleridir. Gençlerin kazandıkları yetkinlikler ve beceriler onların yarının pazarlarında yer edinmesi için büyük avantaj elde etmelerini sağlamaktadır (Gammarano, 2019: 19). NEET içerisinde yer alan kesimin büyük çoğunluğu orta öğretim düzeyine sahip olmamakta ve bir nesil için yarının işgücü piyasasında yetersiz nitelikte olmasına neden

olmaktadır (World Bank, 2014: 29). Beşerî sermayesi yetkin bireyler yarının piyasalarında yerlerini alabilecektir. 2017 yılı için paylaşılan Deloitte raporuna göre (Armstrong et al., 2018: 9); dünya genelinde eğitim içerisinde yer almayan ve istihdam edilmeyen 15-24 yaş aralığında %22 oranında gençler bulunmaktadır. Yarının pazarlarını oluşturabilmek için özellikle genç bireylerin yarının çalışma şartlarına göre beşerî sermayelerini geliştirmesi gerekmektedir. Bu durumun özel ve kamu iş birliği içerisinde sağlanabileceği öngörülmektedir. WEF raporunda yarının pazarlarının ortaya çıkması için; üretim, talep, altyapı, buluş ve kodlama koşullarının gerekliliği ortaya konmaktadır (Schwab & Zahidi, 2020a: 37). Buna yönelik yeni teknolojinin donanımsal yetkinliklerini işgücü piyasasında yaymak için kamu ve özel iş birlikleri yaratılması gerekmektedir. Böylelikle yarının pazarlarına yönelik kamu ve özel sektör iş birliği içerisinde yatırım yapan ülkelerin bir adım öteye geçeceği aşikâr görünmektedir (Dell et al., 2020: 3; WEF, 2020b: 6).

2.4. Yarının Pazarlarını Oluşturmak İçin Yenilik ve Buluşa Yatırım ve NEET

Yarının pazarlarını yaratmak için araştırma-geliştirme, yenilik ve buluşlara yönelik sabırlı ve istikrarlı şekilde yatırımları teşvik etmek önemlidir. Schumpeter'in yaratıcı yıkım anlayışıyla yeniliklerin öncelikle yaratıcı süreçler olduğu bu sebeple eskinin yıkılmasının gerekli olduğu görülmüştür (Taymaz, 1998: 2). Bu görüş nezdinde girişimcilik faaliyetleri, örgütsel yenilikler, Ar-Ge süreçleri; endüstriyel süreç içerisinde buluş ve faaliyetler için dönüm noktasıdır (Dolanay, 2009: 171). Yaratıcı yenilik içerisinde yarının pazarlarında yer alacak işgücü piyasasında yapısal dönüşüm için buluşa yatırım faaliyetleri dikkate alınmalıdır (Zerenler vd., 2007: 653). Teşviklerin, kamu ve özel sektör yatırımlarının, Ar-Ge'ye yönelik yarının pazarlarını oluşturmak amacıyla yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Schwab & Zahidi, 2020a: 8). Eğitim bu noktada bugünün gençlerinin yarının küresel rekabetçi pazarına hazırlanması için 21. yy.'ın becerilerine sahip olması adına önemli rol üstlenmektedir (Puspa & Syahrial, 2017: 57). İşgücü piyasasına yönelik talepler, yeni teknolojilerin kanıksanmasına ve üniversitelerin yarının işgücü piyasasına uygun bireyler yetiştirmesine olanak sağlamaktadır (Henriksson et al., 2016). Teknolojik yeniliklerin yayılımının ele alınması ekonominin canlanması açısından oldukça önemlidir. WEF'in (Schwab & Zahidi, 2020a) raporuna göre ülkeler sürdürülebilir ekonomi için 3D-4D modelleme, biyoteknolojileri, DNA teknolojileri, temiz enerji üretim teknolojileri, nesnelerin interneti, bulut bilişim ağı teknolojileri, şifreleme protokolleri, gıda ve tarım teknolojileri, robotik teknolojiler, uydu ve uzay teknolojileri, altyapı teknolojilerine öncelik vermelidir. Bu yatırımlar için Ar-Ge faaliyetlerinin toplumsal ve çevresel sorunlara karşı ekonomik değer üretecek kapsamda olması son derece önemlidir. Rapora göre inovasyon yoğun teknolojilere yönelik ihtiyaç duyulan icatlar teknoloji yoğun birimlerden ziyade, yenilikçi finansal yapı, yeni iş teknikleri ve yeni sosyal politikalar neticesinde de karşılanabilmektedir. Yarının pazarlarına dair iş gerekliliklerini iyi okumak, işgücü piyasasında yer alan bireylerin yapısal süreçlerden haberdar olması ve günün gereklerine uygun yeterli teknik donanıma sahip olunması bilincini yaratabilmektedir. Bu sebeple işgücü piyasası içerisinde NEET nüfusunda yer almak istemeyen bireylerin yapısal süreçlerden

haberdar olması gerekmekte ve yatırımların bu çerçevede yapılmasında aracı olması önem arz etmektedir.

2.5. Girişimcilik Teşvikleri ve NEET

Girişimcilik süreci teknoloji ve inovasyon odaklı Ar-Ge projelerini, firmaların ticari değerlerini yükseltmeleri ve pazar piyasasında söz sahibi olmaları için gerekli faaliyet bütünüdür (TÜBİTAK, 2016: 22). Girişimcilik teşvikleri ile yeni ürün ve süreç üretme ile işgücü piyasasında yeni iş imkânları yaratma kabiliyeti ortaya çıkmaktadır (Tireli, 2016: 5; Schwab & Zahidi, 2020b: 39). Girişimcilik faktörü kimi zaman NEET'e yönelik olumlu etki yaratmaktayken (Abisuga-Oyekunle et al., 2020: 405; Zhartay et al., 2020: 1190), kimi zaman refah ve istihdam üzerinde olumsuz etki yaratabilmektedir (Roy, 2010: 7; Cieslik et al., 2022: 1135). Ekonomik durgunluk ve özellikle pandemi sürecinde düşen ekonomik büyümenin etkisi olarak NEET durumunda olanlar için yeterli istihdam artışı sağlanamamaktadır. Günümüz gençlerinin dünya tarihinin en eğitilmiş nesli olmasına karşın bunun ekonomik, politik ve sosyal sonuçları yetersiz olmaktadır (Klimko & Rievajova, 2018: 116). Buna karşılık NEET içerisinde yer alan bireylerin iş bulmalarına yardımcı olacak öğretme ve öğrenme yönelimine sahip olunması, öğrencilerin yenilikçi düşünebilen girişimciler ile işbirliği içinde olması ve buna yönelik disiplinler arası çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir (Ratniece & Cakula, 2015: 756). NEET içerisinde yer alan gençlerin iş fırsatlarına yönelik hareket halinde olma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Gençlerin hareket etme, mobil olma isteği girişimcilik eğilimlerini olumlu etkilemektedir (Weiss et al., 2021: 1). Girişim teşvikleri iki yönlü ilerlemektedir. İlk aşamada gençlere yönelik teşviklerle girişimcilik olanağının yaratılması mevcuttur. İkinci kapsamda teşvikler ve yatırımlar neticesinde girişimcilik faaliyeti yürütülerek NEET içerisinde yer alan gençler için sürdürülebilir istihdam olanaklarının yaratılması yer almaktadır (Duell, 2018: 5; Khanna, 2015: 6; Green, 2013: 2).

2.6. 15+ Kadın İstihdam Oranı ve NEET

Yaygın kanı kadınlar ev işleriyle yoğun olarak uğraşmaları, çalışmaya dair eylemde bulunmak isteseler bile zaman zaman kültürel anlamda engellerle karşılaşmalarıdır (Elder, 2015: 2). İşsizlik genel bir sorun teşkil etmesine rağmen kadınlar için işgücü piyasasına yönelik özel sorunlar mevcuttur. Bunun yanı sıra girişimciliğe yönelik yatırımlar sonucunda olumlu etkilenebilecek potansiyele sahip bir kesimin de ücretsiz aile işçisi olan kadınlar olduğu bilinmektedir (ITUC, 2017: 25). Ülkelerin işgücü piyasası özelinde katılım ve eşitliğe dair yorumlama yapılmasında cinsiyet eşitliği ve kültürel etmenler önem arz etmektedir (Arabacı, 2020: 127). Ralston vd. (2016: 203) çalışmasına göre, NEET içerisinde yer alan kesime yönelik mesleki konumda olumsuz etkiler ortaya çıkmakta bu durumu tetikleyen koşulların eğitim düzeyleri ve cinsiyete bağlı olarak heterojenleşme durumu olduğu düşünülmektedir. Kadınların yeni bilgi yoğun çalışma düzenine uyum sağlaması NEET oluşumunda yer alan kadınların oranını düşürecektir.

2.7. Eğitime Yapılan Kamu Harcamaları ve NEET

Kamu kaynaklarının irrasyonel olarak kullanılması sadece bireysel bir durum gibi görünen yüksek işsizlik oranlarına neden olmamakta aynı zamanda bütün ekonomiye zarar vermektedir. Bu durum ister gelişmiş ister gelişmekte olan ülke olsun hepsi için geçerli bir durum olsa da özellikle sınırlı mali ve demografik imkanlara sahip ülkeler için (Hırvatistan, Yunanistan veya İspanya gibi) daha büyük bir sorun teşkil etmektedir. Kamu harcamaları işsizliği düşürmektedir genel çıkarımı bir yere kadar doğrudur. İşgücü piyasası politikaları kapsamındaki kişi sayısı ve her işsiz kişi başına kamu harcamalarına bakıldığında işgücü piyasası politikalarının, genel işsiz nüfusu, işsiz gençlerden oluşan savunmasız gruba göre daha iyi hedeflediği görülmektedir (Cvecic & Sokolic, 2018: 2060). Bu çıktı, kamu yatırımının işsizliği azalttığı genel bakış açısının NEET işsizliğini çözmekte her zaman yeterli olmadığını göstermektedir. Bu durumda herkese aynı şekilde uygulanan bir politika genellemesi yerine NEET'ler, kadınlar, yaşlılar gibi hedef gözetken bir politika yatırımının hem daha verimli çıktılarına sebebiyet vererek israfı önleyeceğini hem de hedefin gerçekleştirilebilme olasılığını artıracığını göstermektedir.

Kamu harcamaları içinde etkin beşerî sermaye kullanımı oldukça önemlidir. Çünkü NEET'ler arasında yaygın olan iş bulamama durumu; kaynak israfı, insani gelişmişlik ve insan sermayesinin etkin kullanılmaması ve GSYİH'nın potansiyelinin düşürülmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Marelli et al., 2013: 1). Beşerî sermayenin etkin kullanılması ve işgücü piyasasında artı değer üretmesi için piyasaya etkili geçiş mekanizmalarına sahip eğitim sistemlerinin uygulanması gerekmektedir (Cvecic & Sokolic, 2018: 2077). Eğitim, daha yüksek emek verimliliği ve motivasyon sağladığı için devletler, işsizlik ve ekonomik durgunluk gibi problemleri çözmek eğitime yatırım yapmaktadır (Abdullah et al., 2017: 738). GSYİH içinde eğitime harcanan payın yüzdesinin yüksek olması, eğitimin hükümet önceliği olduğu, ancak aynı zamanda, ülkenin ekonomisinin büyüklüğü ile ilgili olarak, hükümetin kamu harcamaları için gelirleri artırma kapasitesinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sebeple kamu harcamaları içinde eğitime ayrılan pay önemlidir (UNESCO, 2022).

Eğitime yönelik hem özel (hanehalkı vb. tarafından finanse edilen) hem de kamu harcamaları yapılırsa da kamu harcamaları çok daha büyük kitleleri etkilemektedir. Eğitim kurumlarına yapılan doğrudan harcamalar, eğitime yönelik kamu harcamaları ile hanelere verilen ve eğitim kurumları tarafından yönetilen eğitimle ilgili kamu sübvansiyonlarını ifade etmektedir. Eğitime yönelik kamu harcamaları göstergesi sosyal güvenlik, sağlık, savunma ve güvenlik gibi diğer yatırım alanlarına göre hükümetlerin eğitime verdiği önceliği göstermektedir (OECD, 2022a; 2022b).

Özellikle daha düşük eğitim düzeyine sahip gençler arasında daha yüksek oranda NEET olduğu (Vancea & Utzet, 2018: 869; Eurofound, 2021a) ve daha düşük bir sosyoekonomik arka plana (yoksul ve düşük eğitilmiş ebeveyn, tek ebeveynli) sahip bir aileden gelmenin eğitimden ayrılma olasılığını artırdığı (SEU, 1999: 48-49; Bosma et al.,

2014: 4; Drakaki et al., 2014: 240; Quintano et al., 2018: 3) bilgisi dikkate alınırsa insani bir hak olan eğitim hakkının gençlerin içinde yaşamış olduğu sosyokültürel yapıya ya da seçemedikleri ailelerinin tercihlerine bırakılmasının sadece o gençlerin değil tüm toplumun geleceğini olumsuz etkileyeceği aşikardır. Bu sebeple bunun farkında olan pek çok gelişmiş toplumlarda eğitime yapılan kamu harcamalarının payının artırılmaya çalışıldığı bilinmektedir. Daha çok gelişmiş ülkeleri içeren AB'de 2020 yılında eğitime yönelik genel kamu harcaması, 671 milyar Euro'ya yani bir başka deyişle GSYİH'nın %5'ine ulaşmıştır (Eurostat, 2022). OECD ülkelerinde ise 2016'da ilköğretimden yükseköğrenime kadar toplam kamu harcamasının tüm hizmetleri için yapılan toplam devlet harcaması içerisindeki payı ortalama %11'dir. Ancak, bu pay OECD ve ortak ülkeleri arasında (İtalya'da yaklaşık %7, Şili'de yaklaşık %17) değişiklik göstermektedir. OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, yükseköğretime yapılan toplam kamu harcaması, ilköğretimden yükseköğretime kadar toplam kamu harcamasının %27'sine tekabül etmektedir. Bu oranlar İrlanda, İsrail, Japonya, Letonya, Lüksemburg ve Portekiz'de %15-20 ile Avusturya, Kanada, Estonya, Hollanda, Norveç ve Türkiye'de yaklaşık %35 veya daha fazla aralıkta değişmektedir (OECD, 2019: 302-304).

2.8. Kişi Başına GSYİH ve NEET

Genç nüfus, ülkenin en önemli ekonomik kaynaklarından biridir. Gençlerin ekonomik anlamda üretime katılmamaları ülke adına ekonomik kayıplar doğurmaktadır (Blinova & Vial'shina, 2017: 349). Gençler için niteliklerinin kullanılamamasının fırsat maliyeti mevcuttur (OECD, 2016: 21). Mascherini vd. (2012: 2) tarafından paylaşılan rapora göre; AB üye ülkelerinde 2011 yılında gençlerin işgücü piyasasında yer almamasından kaynaklanan ekonomik kayıp 153 milyar Euro olup AB'nin GSYİH'nın %1,2'ine tekabül etmektedir. Ülke ekonomisi için oldukça önemli bir gösterge olan kişi başına düşen GSYİH, NEET için de önemli bir koşul olarak gösterilebilir. NEET'e etki eden faktörler olarak eğitime yönelik yatırımlar ve bu sebeple GSYİH büyüklüğü önemlidir. Ülkelerin kötü ekonomi ve eğitim koşullarıyla karşı karşıya kalması, bireylerin işgücü piyasasında marjinalleşmiş duruma uyum sağlayamaması NEET oranlarını artırmaktadır. Nüfusun büyüklüğü, ekonomik anlamda aktif nüfus, işsizlik oranı, kişi başına düşen GSYİH, yoksulluk sınırı altında yer alan insan sayısı gibi değişkenler NEET oluşumu için koşul olarak karşımıza çıkmaktadır (Mizintseva & Sardarian, 2018: 247). Nordenmark vd. (2015: 12) yürüttüğü çalışmada; GSYİH ile NEET arasında güçlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. GSYİH yüksek olduğunda NEET nüfusu düşme eğilimindedir. Benzer şekilde Caroleo vd. (2020: 1005)'nin çalışmasında; daha zengin, daha gelişmiş ülkeler ve kişi başına GSYİH miktarı daha yüksek ülkelerin NEET oranlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. NEET oranlarının azalması, GSYİH içerisindeki kalemlerden biri olan vergi gelirlerinde de hem doğrudan (gelir vergisi vb.) hem dolaylı (tüketim vergisi) olarak artış meydana getirebilmektedir. Dolayısıyla GSYİH ile NEET arasında çift yönlü ilişki mevcuttur.

3. Sosyokültürel Koşullar ve NEET

Bireylere yönelik NEET kavramı sosyokültürel anlamda ele alındığında; temel çalışma hakkı garantisi, çocuk yaşta evlilik, aşırı nüfuslu aile, eğitimden erken ayrılma ve işsiz olan ileri eğitim düzeyine sahip işgücü gibi değişkenlerin NEET üzerinde önemli etkisi olduğu görülmektedir. Bu kısımda adı geçen değişkenler açıklanmaktadır.

3.1. Liseden Ayrılan Oranı ve NEET

Farklı alt sınıflardan oluşsa da NEET'lerin zorlu aile ortamı, göçmenlik geçmişine sahip olma, düşük eğitim düzeyi ve resmi eğitim, öğretim veya istihdam kanalları aracılığıyla beşeri sermaye biriktirememesi gibi bazı temel ortak özellikleri paylaştıkları görülmektedir (Eurofound, 2014: 5). Eğitim ve beceri gereksinimlerinin düşük olduğu mesleklerde çok az büyümenin olması hatta bazı düşüşlerin beklenmesi sebebiyle en az lise diplomasına sahip olmayan çalışanların gittikçe artan zorluklarla karşılaşması ve okulu bırakanların durumunun zamanla daha da kötüleşmesi beklenmektedir (Duncan, 1965: 121). Eğitim seviyesi ne kadar düşükse, işsizlik riski o kadar fazladır. Bu durum sadece ilk işi bulmak için değil aynı zamanda başka bir işe geçebilmek içinde bir sorun teşkil etmektedir (Acosta-Ballesteros et al., 2014). SEU (1999: 33) tarafından bildirilen 1970 İngiliz Doğum Topluluk Araştırması, altı ay veya daha fazla eğitim dışında olmanın, istihdam ve eğitimde ciddi ek bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. 16-18 yaşları arasında eğitimde veya işte olan akranlarıyla karşılaştırıldığında, NEET gençlerin 21 yaşına kadar vasıfsız, eğitimsiz ve işsiz olma olasılıkları daha yüksek olmakla kalmamakta, aynı zamanda istihdam edildiklerinde daha az kazanç elde etmeleri de muhtemel olmaktadır. Ayrıca kötü fiziksel ve mental sağlığa sahip olmaları da oldukça büyük bir olasılıktır. Bu sebeple 16-18 yaşlarında eğitim, öğretim veya istihdama katılmamak, 21 yaşındaki işsizliğin önemli bir göstergesi olarak karışımıza çıkmaktadır. Daha yüksek NEET oranları, özellikle daha düşük eğitim düzeyine (alt orta öğretime kadar) ve mesleki eğitime sahip gençler arasında bulunabilmektedir (Eurofound, 2021a: 14).

Daha düşük bir sosyoekonomik arka plan (görelî yoksunluk ve düşük ebeveyn eğitimi), batılı olmayan bir ebeveyn geçmişi ve tek ebeveynli bir aileden gelme de okulu bırakma ile de ilişkilidir. Bu tür aileye mensup gençlerde eve gelir getirmek için okuldan ayrılma durumu ya da okula tam zamanlı devam etmeme hali ortaya çıkabilmektedir. (SEU, 1999: 49; Ramsdal et al., 2013: 76; Bosma et al., 2014: 4). ABD'de her yıl, tüm devlet lisesi öğrencilerinin neredeyse üçte biri ve tüm siyahların, Hispaniklerin ve Yerli Amerikalıların neredeyse yarısı devlet lisesinden mezun olamamaktadır (Bridgeland et al., 2006: i). Ayrıca NEET olan gençler gelirleri genellikle yoksulluk sınırı olarak belirlenen düzeyin altında olan ve ekonomik durumlarını iyileştirmek için gerekli olan becerilere sahip olmayan kişiler oldukları için sosyal olarak dışlanma riski altındadır (OECD, 2023).

İşgücü piyasasında düşük vasıflı/düşük eğitim gerektiren işler her ne kadar çok olsa da lise diploması olmayan gençler lise diploması olan gençlere göre rekabet gücü daha zayıf

olduğu için düşük ücretli işlere girmeleri daha olasıdır. Bu grup, keyfi olarak gerçekte bir lise eğitimi gerektirmeyen iş fırsatlarının da dışında tutulmaktadır. Formel nitelikler, sürekli istihdam ve günümüz toplumuna katılım için gerekli olup lise diplomasının modern çalışma hayatının en önemli ön koşullarından biri haline gelmiş olması sebebiyle bu diplomaya sahip olmayan gençlerin yoksulluk, eksik istihdam ve sosyal umutsuzluk, kamu yardımı alma, cezaevinde olma, suça karışma ve sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalma ya da boşanmış veya bekar anne baba olma olasılıkları çok daha fazladır. Eğitim sistemine yeniden dönmeyen ve en az lise diplomasına sahip olmayanlar için bireysel ve toplumsal maliyetler yüksektir. Okulu bırakma kararı öğrenci için ciddi bir tehlikedir. İşsiz olan ve okulu bırakmış olanların, sosyal destek eksikliği ile ruh sağlığı sorunlarını okulu ve istihdamı bırakmalarında önemli etkiler olarak tanımlamaktadır. Okuldan ayrılma ve akademik başarısızlık da madde kullanımının hem nedenleri hem de sonuçları olabilmektedir. Bu durum sadece bireysel olumsuzluklara neden olmamakta aynı zaman da suç sebebiyle hapsedme maliyetleri ve işsizlik ya da yoksulluk sebebiyle alınan kamu yardımları diğer alanlarda daha fazla kamu harcaması yapılmasını gerektirirken, düzgün iş bulamamaları ya da düşük ücretli iş bulmaları da kazançlardan elde edilen yaşam boyu vergi geliri kaybına ve artan tıbbi harcamalara sebep olmaktadır (Beaudreau, 1979: 128-129; Shehu & Nilsson, 2014: 9- 16; Baggio et al., 2015: 239; Millenky, 2016: 1-2; Bridgeland et al., 2006: i; Ramsdal et al., 2013: 75; Ramsdal et al., 2018: 1-2).

Refah reformu işsizlik yardımları için ayrılan fonları azalttığından, okulu bırakma oranını düşürmek gittikçe zorlaşmaktadır. Oysa bu gençler potansiyellerini tam kullanacak üretkenliğe ulaşmadan liseyi terk ettiği için genellikle devlet yardımına ihtiyaç duymaktadır. Yüksek NEET oranları, yüksek genç işsizliği ve hareketsizlik, aynı zamanda, yetersiz eğitim ve işgücü piyasası ihtiyaçları arasındaki beceri uyumsuzluğu nedeniyle okuldan işe geçişte ayrı bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır (Fuller, 2020: 9).

3.2. Temel Çalışma Hakları Garantisi ve NEET

Her geçen gün artan küresel iş krizleri gençler arasında; daha yüksek işsizlik, iş bulanlarda daha düşük iş kalitesi, okuldan işe geçişlerin daha uzun ve güvencesiz olması, farklı genç grupları arasında daha büyük işgücü piyasası eşitsizlikleri ve işgücü piyasasından artan kopukluğu getirmiştir (Shehu & Nilsson, 2014: iii). Genç çalışanlar işgücü piyasalarına girdiklerinde de bazı güçlüklerle (deneyim ve eğitim eksikliği, kısıtlı iş imkânı vd.) karşılaşmaktadır. Gençler, geçici ve kayıt dışı istihdam gibi daha az korunan alanlarda çalışmaya daha yatkın olduklarından, özellikle de durgunluk dönemlerinde bu grubu işten çıkarmak daha ucuza gelmekte ve artan uzun vadeli işsizlik ve hatta işgücü piyasasından dışlanma bu nedenle gençlerin karşılaştıkları en büyük tehlikelerden olmaktadır. Yaşlı işçilere göre daha az kıdemli oldukları için bir sıkıntı anında daha kolay işten çıkarılabilmekte, deneyim sahibi olup daha başka işlere geçebilmek için düşük ücretli ve kötü koşullu işleri kabul etmek zorunda kalmaktadır. Haklarının farkında olanlar ise ya işverenleri tarafından işten çıkarılmakla tehdit edilmekte ya da problemliler olarak yaftalanmaktadır (Corbanese & Rosas, 2016: 15; ILO, 2020). Genç işçiler iş bulduktan

sonra bile beceri geliştirme ve ilerleme için çok az fırsat bulabildikleri için iş istikrarsızlığı yaşamakta ve bu sebeple de gelecek gelir beklentilerini olumsuz etkileyebilecek işler yapmak zorunda kalmakta ya da yeniden işsiz kalmaktadır. Kayıt dışı ekonomide çalışan yoksullara ilişkin veriler sınırlı olsa da dünyadaki çalışan yoksulların oldukça büyü bir bölümünü gençler oluşturmaktadır (UN, 2021: 1)). Makro düzeyde bakıldığında da düşük gelirli ülkelerde gençler büyük oranda kayıt dışı sektörlerde istihdam edilirken, üst-orta gelirli ülkelerde, istihdam edilen gençlerin büyük bir kısmı kayıtlı sektörlerde çalışmaktadır (Shehu & Nilsson, 2014: 9- 16).

Bu problemleri gidermek için devletler ve uluslararası kuruluşlar bazı uygulamaları yürürlüğe koymaktadır. BM’de “insana yakışır iş” hedefiyle 1999’da “ILO İnsana Yakışır İş Gündemi”ni kabul etmiştir. Gündem, çalışma hakları, istihdamı teşvik etme, sosyal koruma ve sosyal diyalog olmak üzere dört stratejik hedef veya sütun etrafında odaklanmayı önermektedir (Frey & MacNaughton, 2016: 1-3; ILO, 2021a: 2). ILO raporuna göre insana yakışır iş, bireylerin çalışma haklarının korunduğu, gelir ve sosyal anlamda sosyal güvenceye sahip iş ve verimli çalışma olarak tanımlanmaktadır (Watson, 2013: 21). “Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Gündemi” de insanlığın karşı karşıya olduğu birçok zorlukla mücadele için düzgün iş ve ekonomik büyümeyi de içeren 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi belirlemiştir. Bu sadece bireylerin değil uluslar üstü kuruluşlarında temel hedefidir.

Uluslar üstü kuruluşlar da temel haklardan birisi olan çalışma hakkını sadece çalışma olarak ele almamakta kendisiyle birlikte emeğini sunan işgörenin çalışma haklarını da yukarıda bahsedilen pek çok değişkenle birlikte değerlendirmektedir. Emek piyasalarını diğer piyasalardan ayıran temel özelliklerin; tek bir emek piyasasının olmaması ve bunun yanı sıra emek piyasalarında tek bir merkezi fiyatın olmaması, emeğin stoklanamaması, emek arzının heterojen olması, çalışanın emeğiyle birlikte kendisini de sunması, emeğin pazarlık gücünün az olması, işçi ve işverenin tam bilgiye sahip olmaması yani eksik bilgiye sahip olması, emek piyasalarının türetilmiş piyasalar olması ve emek piyasalarında grup ilişkilerini etkileyen birçok faktörün olması olduğu (Işığışık, 2021: 4-9) göz önüne alınırsa bu piyasalarda asgari düzeyde de olsa temel çalışma haklarının belirlenmesi, uygulanması ve denetlenmesi emek piyasalarında dezavantajlı konumda olan ve çoğu zaman ikincil iş piyasalarında çalışmak zorunda kalan NEET’ler açısından bir güvence oluşturacak ve işgücü piyasalarına daha güvenli bir şekilde katılmalarına imkan sunacaktır.

3.3. Çocuk Yaşta Evlilik ve NEET

Uzun vadede NEET statüsü, çocuk yaşta evlilik, erken ve istenmeyen gebelik, refaha artan bağımlılık, antisosyal davranış ve mali kayıp gibi diğer güvenlik açıkları ve risklerle yakından ilişkili olup, topluma anlamlı, aktif katılımdan ayrılmayı ifade etmektedir (Fuller, 2020: 8). NEET teriminin benimsenmesi genç anneleri ve engellileri geleneksel “etkin değil” etiketini kullanarak daha fazla marjinalleştirmek yerine çerçeveye dahil etmesi açısından önemlidir (Furlong, 2006: 554; Eurofound, 2014: 6).

SEU (1999: 35, 54) tarafından bildirilen 1970 İngiliz Doğum Topluluk Çalışması kadınlar için 16-18 yaşlarında NEET olmanın, sosyal dışlanma ile güçlü bir şekilde ilişkili olan genç ebeveynliğin güçlü bir bağımsız tahminicisi olduğunu göstermektedir. Çalışmadaki genç ebeveynlerin yaklaşık üçte biri, ebeveyn olmadan önce öğrenim görmemekte ve çalışmamaktadır. Çalışma önemli bir NEET dönemi (16 ila 18 yaş arasında altı ay veya daha fazla) yaşayan kadınların %71'inin diğer genç kadınların %16'sına kıyasla 21 yaşında ebeveyn olduğunu göstermektedir. Rapor ayrıca erken ebeveynliğin yoksulluk, kaliteli işlere erişim eksikliği ve çocuklar için kötü sonuçlarla ilişkilendirildiği birçok duruma da dikkat çekmektedir.

Erken yaşta evliliğinin kadınların işgücüne katılımı üzerinde doğrudan bir etkisi olması gerekirse de çocuk yaşta evlilikle ilişkili olan daha yüksek doğurganlık işgücü piyasasındaki rollerini ve çalışabilecekleri saat süresini etkileyebilmektedir. Doğum nedeniyle istihdamda sık sık ara verilmesi ve bakım sorumluluklarının zaman yükü de kadınların yapabileceği iş türlerini etkileyerek onları daha düşük ücretli işlere ve daha istikrarsız çalışma koşullarına zorlayabilmektedir. Çocuk yaşta evlilik, kadınların iş gücüne katılma kararında hane içindeki pazarlık güçlerini de kısıtlayabilmektedir. Ayrıca bir dizi kötü sağlık sorunu yaşama, daha küçük yaşta çocuk sahibi olma, yaşamları boyunca daha fazla çocuk sahibi olma, okulu bırakma, yaşamları boyunca daha az kazanma ve yoksulluk içinde yaşama riski, daha sonraki yaşlarda evlenen akranlarına göre daha fazladır (World Bank, 2017: 1, 3).

Küçük bir çocuğa sahip olmak, NEET grubuna ait olma olasılığının daha yüksek olmasına yol açmaktadır. Bu özellikle refah devleti yapısının iş döngüsü dışında kalmayı kolaylaştıran uygulamalara izin veren ülkelerde, NEET olma seçiminin aslında tamamen aile ihtiyaçları tarafından belirlenebileceğini göstermektedir (Ciccarelli & Fabrizi, 2017: 36). Bu yalnızca refahı yüksek olan ülkelerde görülen bir durum değildir. Örneğin Güney Asya ülkelerinde NEET grubunda olan pek çok kız doğdukları veya evlenip gittikleri evlerinde ücretsiz ev işleri ile meşgul olurken Nepal'de de kızların dörtte birinden fazlası ev işlerine haftada 15 ile 42 saat harcamaktadır (Boender, 2021: 11). Maalesef ki son 10 yılda 15 ila 29 yaşındaki gençler arasında NEET oranı, kadınlar için erkeklere göre sürekli olarak daha yüksek olmuştur ve bu da büyük ölçüde kadınların daha fazla bakım sorumluluğu olmasına bağlanabilmektedir. 2019'da genç kadınların %14,4'ü NEET iken bu oran 2020'de %15,1'e yükselmiştir. Genç erkekler için NEET oranı ise aynı dönemlerde %10,8'den %12,2'ye çıkmıştır (Eurofound, 2021a: 13-14).

3.4. Aşırı Nüfuslu Aile ve NEET

NEET'lerin evli olma, ailesiyle birlikte yaşama ve ciddi bir maddi yoksunluk yaşama olasılıkları daha yüksektir. Daha önce de belirtildiği gibi aile yapısı da gencin NEET olup olmamasında etkilidir. Aile besleyici yemekler, güvenli çocuk bakım ortamları, öğrenme materyalleri ve sağlıklı gelişimi destekleyen diğer kaynaklara erişimde sorun yaşarsa, kalabalık konutlara veya daha fazla suç içeren mahallelere taşınırsa, çocuklar/gençler

sağlıklı gelişimi destekleyen kaynaklardan yoksun kalabilmektedir. Araştırmalar, kalabalık evlerdeki çocukların okuma testlerinden daha düşük puan aldığını ve yaşlılarına göre daha az okul bitirdiğini göstermektedir. NEET'lerin güçlü bir sosyal sıkıntıya sahip bölgelerde yaşamamasına rağmen varlıklı bir aile ortamında yaşamadıkları genellikle ailesinin evinde, düşük bir aile sosyal sınıfında ve kalabalık bir aile ortamında yaşadığı bilinmektedir. Çünkü NEET'ler çalışmadıkları için maddi olarak genelde ailelerine bağımlı olmakta finansal sisteme dahil olmadıkları için ani harcamalarla başa çıkamamaktadır (Isaacs, 2013: 3; Ciccarelli & Fabrizi, 2017: 35-37; Zippel & Sherman, 2021: 11).

Ayrıca her ebeveyn çocuğunun çalışması ya da okula gitmesi gibi beklentilere ya da isteklere bazı sosyoekonomik sebeplerden dolayı sahip olamayabilmektedir. Bazı ailelerde gençlerin günün tamamında veya bir kısmında engelli /hasta aile üyelerine veya küçük kardeşlerine bakmak gibi bakım sorumlulukları vardır. Bakıcılık yapan bu gençlerin bir kısmı için bu sorumluluklar eğitime devam etmeyi, iş bulmayı ya da iş aramayı engellemektedir. Bunun yanı sıra bu tür sorumlulukları uzun süre taşımak, düşük özsayıya neden olabilirken ve yetişkinliğe etkili bir geçişi de engelleyebilmektedir. Bu gençler, evde çok zaman geçirdikleri ve sorun yaratmadıkları için genellikle toplumun dikkatinden kaçmaktadır (SEU, 1999: 53).

İyi eğitim almış ebeveynleri olan ve büyürken aile içi iyi bir eğitim verilmiş gençlerin, aynı oranda örgün eğitime sahip diğer gençlere göre iş bulma ve iş tutma konusunda avantajları olmaktadır (Rees & Gray, 1982: 454). Bu durum ailenin NEET olup olmamada etkili olduğunu göstermektedir. Bu bilgi de kalabalık ailelerdeki gençlerin NEET olma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.5. İleri Eğitim Düzeyine Sahip İşsiz İşgücü ve NEET

İşgücü piyasasında çok az eğitim veya beceri gereksinimi olan veya hiç olmayan işler ile yüksek eğitim düzeyi (lise diplomasından daha yüksek) ve daha yüksek beceriler gerektiren işler arasında genişleyen bir ikilik vardır (Beaudreau, 1979: 128). Yapılan çalışmalar, aşırı eğitimlilerin yeterli istihdam düzeyinden daha aşağı bir oranda istihdam edildiğini göstermektedir. Örneğin, aşırı eğitimli işçiler daha düşük kazançlara sahiptirler, sürekli eğitim ve öğretime daha az katılmakta ve işlerinden daha az tatmin olmaktadır (Voßemer & Schuck, 2016: 251).

Genel anlamda, bir işçinin eğitim seviyesi ne kadar yüksekse, çalışma koşulları özellikle istihdamdaki statü, kayıtlı çalışma hali, çalışma süresi ve kazancı o kadar iyi olmaktadır. Ancak düşük gelirli ülkelerde, yüksek eğitimli işçiler, vasıflı işler kıt olduğu için uygun bir iş bulmakta zorlanmaktadır. Bu sebeple bu ülkelerde yüksek eğitimli kişiler işsizler arasında oldukça fazla temsil edilmektedir. Fakat bir kez iş bulduklarında, bunun kaliteli bir iş olma ihtimalleri yüksektir. Ancak bu, çalışma koşullarının iyileşmesine yol açan şeyin yalnızca yüksek eğitimli işçilerin ileri eğitim düzeyi olduğu anlamına

gelmemektedir. Çünkü hem çalışanların eğitim düzeyini hem de istihdam kalitesini belirleyen başka faktörler de olabilmektedir (ILOSTAT, 2020).

Üniversite eğitiminin, yaşam boyu yüksek kazanç, düşük işsizlik, daha iyi sağlık ve bir dizi başka konuda daha iyi sonuçlar ortaya koyacağı kabulü çoğu ülke için geçerlidir. Ancak istisna olarak bununla çelişen bazı Avrupa ülkelerinde (İtalya, Danimarka ve Yunanistan), üniversite eğitilmiş gençlerin işsiz kalma riski, genç lise mezunlarına göre daha yüksek olmaktadır. ABD işgücü piyasasında ise üniversite eğitilmiş insanlar her zaman daha düşük işsizlik oranlarına sahip olmaktadır. Görüldüğü üzere sadece gelişmişlik düzeyi değil aynı zamanda ülkelerin diğer iç değişkenleri de bu süreçte oldukça etkili olmaktadır. Bir başka kabullenme ise üniversite eğitilmiş kişilerin genellikle lise mezunlarından daha fazla beceriye sahip olduklarıdır. Ancak üniversite eğitilmiş kişilerin uygun iş bulamadıklarında işsiz kalmak yerine aslında yüksek eğitim gerektirmeyen işlerde yapabilmektedir. Buna "aşırı eğitim" ya da "uyumsuzluk" denilmektedir. Aşırı nitelikten çıkan bu uyumsuzluk sebebiyle düşük eğitimli kişiler geleneksel işlerde yüksek eğitimli kişiler tarafından dışarıda bırakılabilmektedir. Eğitimli işgücü için avantaj gibi görünen bu durum her zaman geçerli olmamakta ve her iki taraf için de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Genç eğitimli işçiler, eğitimsiz işçilere yakın verimlilik seviyelerine sahip olduklarında daha yüksek işsizlik oranlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle genç eğitimli işçilerin işsizliğinin açıklanmasında görece verimlilik, işgücü piyasası sürtüşmelerinden daha fazla önem arz etmektedir (Coskun, 2018).

4. Örneklemin Profili

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), her insan için eşitlik, fırsat ve refah sunmayı teşvik eden politikaları amaçlayan, daha iyi yaşam için gerekli olan daha iyi politikaları oluşturmaya çalışan uluslararası bir organizasyondur. (OECD, 2021d). OECD'ye üye ülkelerde finansal istikrarı koruyarak en yüksek sürdürülebilir ekonomik büyüme, artan istihdam ve artan yaşam standardını elde etmek ve bu sayede dünya ekonomisinin gelişimine katkı yapmak, ayırım gözetmeden dünya ticaretinin genişlemesine fayda sunmak ve ekonomik kalkınma sürecinde üye ve üye olmayan ülkelerde ekonomik genişlemeye katkı sağlamak hedeflenmektedir (OECD, 2021e: 5; OECD, 2021f). 38 üye ülkesi olan ve altı ülkenin de (Arjantin, Peru, Brezilya, Hırvatistan, Romanya ve Bulgaristan) başvurularının değerlendirildiği OECD'de aynı zamanda OECD üyesi olmayan ülkelerle de faaliyetler yürütebilmek için işbirliği kulüplerine sahiptir. Tüm bunların yanı sıra Kilit Ortaklar olarak adlandırılan Çin, Hindistan, Brezilya, Endonezya ve Güney Afrika gibi ülkeler OECD'nin çeşitli organlarında görev almakta istatistiksel raporlarında yer almaktadır (OECD, 2021c). OECD bu ülkelere daha fazla katılım ve üyelik teklifinde bulunulmuştur (OECD, 2008: 8). OECD ile bağlantılı tüm ülkeler ortak bir amaçta buluşsa da bu amaca giderken uyguladıkları politikalar farklılık göstermektedir.

Uluslar üstü kuruluşların kurulma ve iş birliklerinin oluşturulma süreci endüstrileşme dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde ciddi toplumsal ve ekonomik dönüşümler yaşanmış

ve yeni yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Endüstri sonrası toplumlarında farklı refah devlet modelleri ortaya çıkmış ve uygulanmıştır. Refah devletlerini sınıflandırma çabaları Wilensky ve Lebaux'a (1958) kadar dayansa da bu çaba daha sonra Titmuss'la (1974) devam etmiştir. Pek çok farklı sınıflandırma söz konusu olsa da günümüz sınıflandırmalarının yola çıkış merkezi çoğu zaman Titmuss'dan etkilenen Esping-Andersen'in sınıflandırması olmaktadır (Gümüş, 2020: 102).

Esping-Andersen (1990: 74) refah devletlerini rejim özelliklerine göre muhafazakâr (Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, İtalya), liberal (Avustralya, Kanada, Japonya, İsviçre, ABD) ve sosyal demokrat (sosyalist) (Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Norveç, İsveç) olmak üzere üç başlık altında ele almaktadır. Ana hatlarıyla bu üç başlık altında toplayabileceğimiz refah devletlerinden liberal refah devletinde, ihtiyaçların tespit edilmesine dayanan yardımlar ve mütevazı olarak adlandırılabilen oldukça az olan sosyal sigorta planı mevcut olup devlette piyasaya aktif veya pasif olarak destek sunmaktadır (ABD, Yeni Zelanda, İrlanda, İngiltere, Kanada ve Avustralya). Bireyciliğin ve piyasanın önceliğinin olduğu bu modelde piyasanın işleyişi devlet tarafından ya aktif olarak- özel refah planlarını sübvansede ederek- ya da pasif olarak desteklenmekte ve ihtiyaç sahipleri için sosyal yardımlar oldukça kısıtlı tutulmakta ve kadınlar başta hizmet sektöründe olmak üzere işgücüne katılmaya teşvik edilmektedir. Bu tür refah devleti içinde gelirlerin yeniden dağıtımı çok azdır ve sosyal haklar oldukça sınırlıdır. Bu modelde bir tarafta düşük gelirli olduğu için devletin yardımlarına bağımlı olan bir azınlık ile özel sosyal sigortalarını karşılayabilen bir çoğunluk karşımıza gelmektedir. Muhafazakâr ya da korporatist refah devletinde ise, devlet piyasaya hükmetmekte, sosyal yardımlar çalışmayan kadınları genelde dışarıda bırakmakta ve annelik aile yardımları aracılığıyla teşvik edilmekte, aile yardım ve bakım hizmetleri pek gelişmemiş olup, geleneksel aile ilişkilerinin korunması önem taşımaktadır (Avusturya, Fransa, Almanya ve İtalya, Japonya, İsviçre, Yunanistan). Bu modelde bakım sorumluluğu kadınlara aittir, gönüllü dernekler ikincil bir rol oynamaktadır. Sistem, öncelikle işveren ve çalışanların katkılarıyla finanse edilmektedir. Sosyal koruma hakları ise sosyal statü, çalışma hali, çalışma performansı veya sosyal katkı primlerinin ödenmesine bağlı olarak elde edilebilirken ekonomik transferler de ödenen katkı paylarının süresine ve/veya düzeyine bağlı olup elde edilen faydalar, genellikle değişen gelirle orantılı olmaktadır. Yönetim sorumluluğu daha çok merkezi olmayan otoritelere, bölgesel topluluklara veya sosyal ortaklara emanet edilmiş olup çok da devletin elinde değildir. Sosyal demokratik refah devleti ise, evrensellik ilkesini temel almakta olup bireyim hem piyasa hem de geleneksel aile karşısında özgürleşmesi önem taşımaktadır (Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç). Genellikle İskandinav ülkelerinde görülen bu modelde bireysel bağımsızlık aileye bağımlılık karşısında maksimize edilmeye çalışılmakta ve bu sebeple de çocuk, hasta, yaşlı ve muhtaç durumda olanlara yapılacak doğrudan transfer ile ailenin giderleri toplumsallaştırılmaktadır. Bu modelde toplam istihdam ve kadınların emek piyasasına katılım oranı yüksek olup işsizlik durumunda ve yaşlılıkta yüksek bir gelir telafi düzeyi söz konusudur. Devlet tam istihdamı sağlamada temel aktör olup yüksek vergi oranlarıyla bu görevini finanse etmektedir. İskandinav refah devletleri, iş piyasasına erişim ve refah devleti faaliyetlerinin halka arzı ve finansmanı ile ilgili olarak, yüksek derecede

eşitlik sağlama konusunda başarılıdır (Katrougalos, 1996: 40; Arts & Gelissen, 2002: 141; Guillén, 2006: 9; Greve, 2007: 50; Dericiler, 2014: 73-74; Toprak, 2015: 161).

Çalışmaya konu olan ülkelerin dönüşüm süreçlerine kısaca baktıktan sonra çalışma çıktılarını yorumlamak daha doğru olacaktır. İskandinav ülkeleri yakın zamana kadar kamu sektöründe refah devletinin teşvik ettiği istihdamı artırma stratejisini izlemiş, bu da kadınların, gençlerin ve yaşlıların çok yüksek bir oranını işgücüne katmış ve böylece refaha bağımlılık oranlarını azaltmıştır. Ancak zamanla yavaş büyüme, bütçe açıkları ve artan dış rekabet sorunlarıyla karşı karşıya kalan bu hükümetler, kamu istihdamını azaltmak ve cömert refah yardımlarını kısmak zorunda kalmış olsalar da bu kısıtlamaların belirli bir sosyal katmanda yoğunlaşmasını veya insanların yaşamları boyunca kalıcı olmasını engelleyecek politikalar üretme çabalarına devam ederek bireyleri korumaya çalışmaktadır. Sosyal refah devleti politikalar güden ülkelerde durum böyleyken liberal politikalar güden İngiltere, Yeni Zelanda ve ABD ise, artan yoksulluk ve sınıfsal kutuplaşma pahasına istihdamın büyümesini teşvik ederek refah devleti yapısı kısmen yıkıma uğratarak ücretlerin ve emek piyasasının serbestleştirilmesi stratejisini desteklemişlerdir. Liberal politika güden devletlerin genel yaklaşımı bu şekilde olsa da kendi içlerinde farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir (Esping-Andersen, 1994: i).

Yunanistan refah sistemi diğer tüm AB ülkelerinden farklı olarak diğer korporatist çekirdek ülkelerin aksine herhangi bir genel asgari gelir destek programından yoksun olup primsiz yardımlar konusunda da AB ülkeleri arasında en az korumayı sunan ülkelerden biridir. Yunanistan'da üniversitelere girmeyenlerin çoğu ne eğitimde ne istihdamdır yani NEET'dir. Yunanistan aktif işgücü piyasası politikalarına diğer AB üye devletlerinin çoğundan daha az harcama yapmakta olup kapsamı açısından da hala kısıtlıdır. Yunanistan sisteminin sosyal harcama yapısı İtalya'ninkine benzemektedir. Yaşlı insanlar için sosyal yardımlar ile yaşlı olmayan nüfus arasındaki orantısız oranın temel nedeni sosyal hizmetlerin (kreş vb.) ve özellikle çocuk bakımının genel olarak az gelişmiş olmasıdır (Katrougalos, 1996: 40-41; Sotiropoulos et al., 2021: 8, 13). Görüldüğü üzere ulusal hükümetler küresel hareketlerin sebep olduğu sıkıntıların çözümünde oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Doğu Asya ülkelerine genel olarak baktığımızda hem düşük işsizlik hem de aile temelli dayanışma geleneğinin hızla büyüyen Doğu Asya ülkelerinde savunmasız gruplar için modern bir kamu desteği ağının geliştirilmesinin ihmal edilmesine neden olduğu görülmüştür. Şili deneyimi, sosyal maliyetleri aşırı yüksek olmasına rağmen, bu konuda yaygın bir model olarak kabul edilmektedir (Esping-Andersen, 1994: ii). Şili'yi yöneten askeri hükümet (1973-1990), düşük gelirli hanelerin gereksinimlerini garanti altına almayı amaçlayan bir dizi sosyal politikalarla önemli bir refah devleti reformu geliştirmiştir (Castiglioni, 2000). Meksika, tüketim sübvansiyonlarının araç temelli hedeflenmesine ve yoksulların piyasa ekonomisine entegrasyonunu destekleme çabalarına vurgu yaparken, Şili demokratikleşme döneminden bu yana tüketicinin yarı evrensel desteğine geçmiş ve piyasa entegrasyonu tarafına nispeten az yatırım yapmıştır. Çağdaş Şili ve Meksika'nın neoliberal politikalara olan güçlü bağlılığı göz önüne alındığında, bu karşıtlık özellikle dikkat çekici

olup bu genellikle dar hedefli ve katı sosyal tedarik modelleri etrafında yakınlaşmaya neden olarak görülmektedir (Kurtz, 2002: 293). Şili son yıllarda kâğıt üzerinde de olsa iş içeriğinin aşırı düzenlenmesi, fesih kısıtlamaları ve kısmen esnek olmayan yarı zamanlı sözleşmeler gibi oldukça geniş kapsamlı ve kısıtlayıcı işgücü piyasası düzenlemeleriyle kayıtlı sektör istihdamını caydırıcı hale getirmiştir denebilir (Klein et al., 2021: 7).

Birkaç Latin Amerika ülkesi (Brezilya ve Kosta Rika gibi) sosyal politikayı güçlendirmeye ve onu evrenselcilik yönünde yönlendirmeye yönelik adımlar atmış olsa da yüksek borç yükü (Brezilya) ve enflasyon gibi bir takım makro-ekonomik belirsizlikler bu tür politikaların sürdürülmesini zorlaştırmıştır (Esping-Andersen, 1994).

Genel anlamda, Estonya refah sistemi liberal refah modeline benzemektedir. Yoksulluk ve eşitsizlik seviyeleri ise OECD ortalamasının üzerinde kalmaya devam etmektedir (Toots et al., 2020: 11). Eski nesillerin desteğine dayanan bazı komünizm sonrası Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden (Çekya, Slovakya, Macaristan gibi) farklı olarak, Estonya hem politikalar hem de yeni siyasi seçkinlerin oluşumu konusunda daha genç gruplara yönelmiştir (Toots & Idnurm, 2020: 168). Bir başka örneklem ülke olan Macaristan'ın ise büyük yabancı ve yerli yatırımlara rağmen, AB ortalamasına göre işgücü verimliliği düşük kalmıştır (Agh et al., 2021: 5).

1991'de Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte Rusya'da 1995'ten itibaren, piyasa ekonomisine geçişine uygun olarak yoksul ve savunmasız insan gruplarını hedefleyen sosyal yardım programlarının yanı sıra şartlı nakit transferleri ve mesleki eğitim uygulamaya başlanmış ve 2000 yılından itibaren sistemde reform ve iyileştirme ihtiyacı kabul edilmiştir (ILO, 2019: 4). Genel olarak, Ruslar evrensel temel gelir (herkesin temel bir gelire hakkı olacaktır) veya yaşlılık aylığı (herkes yaşlanacak) gibi evrensel programları tercih ediyor gibi görünse de işsiz veya çalışan ebeveynler, göçmenler gibi belirli ihtiyaç sahiplerine yönelik programları önemli ölçüde daha az desteklemekte olup bu tür grupların sosyal hakları özellikle kısıtlı kalmaktadır (Ochsner et al., 2018: 14).

5. Veri ve Yöntem

Bu çalışmada NEET'in karmaşık yapısını ortaya koymak adına ekonomik ve sosyokültürel koşulları oluşturan verilerden yararlanılmıştır (EK-2'ye bakınız). Çalışma kapsamında OECD ile bağlantılı 40 ülkenin verileri raporlar, endeksler ve veri bankalarından alınmıştır. Koşullar Tablo 1'deki şekilde kodlanmış ve okuyucuya kolaylık sağlamak adına diğer bölümlerde bu kodlar üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada analizler, fsQCA (Ragin, 2018) kullanılarak Aşkun vd. (2021) QCA uygulama yönergesine göre gerçekleştirilmiştir. QCA, küme teorisinden yararlanarak var olan durumların mevcut koşullarına göre kümelere ayırma özelliğine sahiptir. Çalışmada, durum olarak değerlendirilen ülkelerin, ekonomik ve sosyokültürel koşullarına göre elde edilen verilerle analiz sonucunda kümelere ayrılarak çalışmanın nedensel sonuçlarını ortaya koyacaktır. Bu şekilde QCA, kendi içerisinde ortaya çıkardığı kümelerin birbirleriyle nasıl

ilişkilendiğini analiz ederek ve ilişkilerinin nedensel önemini teorikleştirerek karmaşık nedenselliğin araştırılması mümkün hale getirmektedir. Bu analizde, araştırma verilerinin özellikleri göz önünde bulundurularak fsQCA tercih edilmiştir. fsQCA ise elde edilen verilerin 0-1 arasında herhangi bir değere karşılık gelecek şekilde kalibre edilmesiyle ortaya çıkan QCA yönteminin bir şeklidir. QCA esasen hipotetik-tümdengelsel araştırma için durum odaklı bir yöntemdir. Küme teorisi ve Boolean mantığına dayanan QCA (detaylı anlatım için bkz. Çizel vd., 2022), geleneksel net etki problemi yerine bir konfigürasyon problemi için uygulanır, bu da sonuca yol açan koşulların kombinasyonunu, konfigürasyondaki temel koşulları ve koşullar arasındaki ilişkileri sistematik olarak incelemeye yardımcı olabilir. Ayrıca bu yöntem, nitel ve nicel analizlerin avantajlarını birleştirerek durum düzeyinde yapılandırmanın bütüncül bir şekilde analiz edilmesini kolaylaştırır ve orta ölçekli örneklerle yapılan çalışmalar için büyük bir uygulanabilirliğe sahiptir (Ragin, 2008).

fsQCA’yı uygulama seçimi teorik ve ampirik olarak temellendirilmiştir. Birincisi, teorik olarak kullanılan koşulların sonuç (NEET) üzerinde birleşik bir etkiye sahip olacağını varsaymak için nedenler gösterilmiştir (Schneider & Wagemann, 2012). İkincisi ise bu koşulların potansiyel birleşik etkilerini göstermek adına ampirik olarak fsQCA kullanmanın avantajı; çalışmada kullanılan ülke sayısının bir regresyon analizi için küçük örneklem (100’den az) ve derinlemesine durum çalışmaları için büyük örneklem olarak değerlendirilecek orta büyüklükte bir veri kümesi üzerinde inceleyebilmemizdir. Bu bağlamda çalışmadaki koşulların NEET için gereklilik ve yeterlilik analizleri yapılmış olup çalışmaya dahil edilen tabloda yer alan koşullar dışında, sosyokültürel koşullar bağlamında değerlendirilmesi düşünülen “ülkelerin göç durumları” ve “ülkelerin 15-29 yaşındaki kişilerdeki ruhsal rahatsızlık oranları” gereklilik ve yeterlilik şartlarını sağlamadığından çalışma dışında tutulmuştur. Ekonomik koşulları oluşturan sekiz ve sosyokültürel koşulları oluşturan beş koşul verisi NEET için oldukça kabul edilir değerler almıştır (EK-3: NEET ve 13 Koşulun Gereklilik ve Yeterlilik XY Grafikleri). Schneider ve Wagemann (2012), gereklilik ve yeterlilik için tutarlılığın 0,8’den büyük olmasını önerirken, araştırmacının bilgi birikimi ile 0,8’e yakın değerlerin de (EK-3’e bakınız) yapılan analizin yapısını olumsuz etkilememesi durumunda sonucu değerlendirmek adına önemli olduğunu belirtmektedir.

Tablo: 1
Koşullara ve Sonuca İlişkin Veri Kodlaması ve Veri Kaynakları

Kod	Veri	Verinin Alındığı Yer
E1	Yeni ekonomi ve işgücünün yeni ihtiyaçları için iş kanunları ve sosyal koruma	WEF (Schwab & Zahidi, 2020) Küresel Rekabet Raporu
E2	Finansal kaynakları uzun vadeli yatırımlara yönlendirmek, istikrarı güçlendirmek ve kapsayıcılığı genişletmek için teşvikleri artırma	
E3	Özellikle kamu-özel işbirliği gerektiren alanlarda yarının pazarlarının oluşturulmasını kolaylaştırma	
E4	Yarının yeni pazarlarını yaratabilecek araştırma, yenilik ve buluşa yönelik yatırımları teşvik	
E5	Ülkelerin girişimcilik ekosistemi	GEDI (2019) Küresel Girişimcilik Endeksi
E6	15+ Kadın istihdamının nüfusa oranı	ILO (2021b) Veri Bankası
E7	Eğitime yapılan kamu harcamaları	OECD (2021b) Veri Bankası
E8	Kişi başına düşen GSYİH	OECD (2021a) Veri Bankası

S1	Temel çalışma hakkı garantisi	WJP (2021) Hukukun Üstünlüğü Endeksi
S2	Çocuk yaşta evlilik oranı	
S3	Aşırı Nüfuslu Aile (Kadın başına ort. çocuk)	WEF (2021) Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu
S4	İşsiz olan ileri eğitim düzeyine sahip işgücü oranı	ILO (2021b) Veri Bankası
S5	Liseden ayrılanların oranı (15-19 yaş)	OECD (2021a) Veri Bankası
NEET	Ne eğitimde ne istihdamda olma oranı	OECD (2023) Veri Bankası

6. Bulgular

Verilerin değerlendirilmesi sonrasında, nedensel koşulların (konfigürasyonlar) mantıksal olarak olası tüm kombinasyonlarını listeleyen ve tüm durumları bu kombinasyonlar boyunca sıralayan bir doğruluk tablosu oluşturulmuştur (Ragin, 2008). Doğruluk tablosunu oluştururken her olası koşul kombinasyonu 2^k (k = koşul sayısı) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Buna göre çalışmada $2^{13} = 8.192$ kombinasyon oluşmakta ve bu kombinasyonlardan Tablo 2’de olduğu üzere 19 kombinasyon bir doğruluk tablosunda bir satır olarak sunulmaktadır. Ham tutarlılık düzeyi 0,50 veya daha yüksek olan kombinasyonların seçilmesi uygun görülmektedir. Bu sonuçlardaki ham tutarlılığın 0,8 veya daha yüksek olması durumunda NEET için yeterli kabul edilerek 1 ile gösterilirken, 0,8 altındaki tutarlılıklar için sonuç değeri 0 şeklinde gösterilmektedir (Schneider & Wagemann, 2012). Bu sonuçlara göre, OECD ile bağlantılı 40 ülkeden, 22 ülke yüksek ham tutarlılıkta konfigürasyonlara girebilmiştir.

Tablo: 2
Doğrulama Tablosu

E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	S1	S2	S3	S4	S5	Ülke Sayısı	NEET	Ham Tutarlılık
1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	3	1	0,990
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	0,990
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0,989
1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0,982
1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0,970
1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0,966
0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0,955
0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0,954
0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0,953
0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0,938
0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0,918
0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0,906
1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0,886
0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0,830
0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0,805
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0,793
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0,759
0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0,705
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,667

Ülke sayısı sütunundaki sıraya göre 22 Ülke: Güney Afrika, Brezilya, Arjantin, Türkiye, Meksika, Yunanistan, Şili, ABD, İtalya, Kanada, Rusya, Fransa, Birleşik Krallık, Avusturya, Avusturalya, Macaristan, İrlanda, Estonya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Hollanda.

Regresyon analizindeki korelasyon katsayısından farklı olarak QCA, uyum parametreleri olarak tutarlılık ve kapsam olmak üzere iki merkezi ölçü sağlamaktadır. Tutarlılık, koşulların bir kombinasyonunu paylaşan vakaların aynı sonuca sahip olma derecesini yansıtmaktadır. Kapsam, sonucun bir koşul veya çözüm terimi tarafından ne ölçüde kapsandığını göstermektedir (Ragin, 2008). Tablo 3’teki konfigürasyonlarda tutarlılık ve genel çözüm tutarlılıklarına bakıldığında önerilen en az 0,8 değerinin oldukça üzerinde olmasından dolayı her konfigürasyon NEET sonucu için yeterli olarak kabul

edilebilmektedir (Aşkun vd., 2021). Diğer yandan kapsam ise R²'ye benzer şekilde değerlendirilerek her bir konfigürasyonun ham kapsamı, yani her bir konfigürasyonun NEET'i ne ölçüde açıklayabildiğini göstermektedir. Çalışmada yüksek sayıda koşul (13) olmasına rağmen tüm konfigürasyonlardaki ham kapsam ve çözüm kapsamı önerilen aralıktadır. Aynı şekilde çalışmalarda çözüm kapsamının ve çözüm tutarlılığının 0,75 altında olması durumunda modelin yanlış kurulduğu ve NEET için alakasız koşulların dahil edilmesinden ya da önemli koşulların dahil edilmemesinden kaynaklı olduğu görüşü hakimdir (Ragin, 2008). Çalışmada ise çözüm kapsamı 0,823 ve çözüm tutarlılığı 0,851 yüksek değerlerde çıkarak modelin geçerliliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 3
NEET Oluşması Durumunda Koşulların Konfigürasyonu

	NEET (Sonuç Konfigürasyonları)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
E1	⊗	•	•	•	•	•	⊗	•	•	⊗	⊗	⊗	•	⊗
E2	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
E3	⊗	•	•	•	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	•	⊗
E4	⊗	•	⊗	⊗	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
E5	⊗	•	•	•	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	•	⊗
E6	⊗	•	•	•	•	⊗	•	•	•	⊗	⊗	⊗	•	⊗
E7		•	⊗	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
E8	⊗	⊗	•	•	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
S1	⊗	⊗	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	⊗	•	⊗	⊗
S2	•	⊗	⊗	•	•	•	•	•	⊗	⊗	⊗	•	•	•
S3	•	⊗	•	⊗	⊗	•	•	•	•	⊗	⊗	•	•	⊗
S4	•	⊗	⊗	⊗	•	•	•	⊗	•	⊗	•	•	•	•
S5	•	⊗	⊗	•	•	⊗	•	•	•	⊗	•	•	•	•
Ülkeler	TR, ZA, MX, BR, AR	EE	IE	AT	CA	FR	ABD	BK	AU	HU	IT	CL	RU	GR
Tutarlılık	,992	,805	,830	,918	,955	,953	,969	,938	,906	,886	,966	,982	,954	,989
Ham Kapsam	,411	,298	,300	,261	,268	,259	,259	,261	,252	,355	,245	,251	,240	,312
Çözüm Kapsamı ,823														
Çözüm Tutarlılığı ,851														

Güney Afrika (ZA), Brezilya (BR), Arjantin (AR), Türkiye (TR), Meksika (MX), Yunanistan (GR), Şili (CL), ABD, İtalya (IT), Kanada (CA), Rusya (RU), Fransa (FR), Birleşik Krallık (BK), Avusturya (AT), Avusturalya (AU), Macaristan (HU), İrlanda (IE), Estonya (EE).

Tablo 3'teki "•" işareti koşulun yüksek değerini/etkililiğini ya da varlığını, "⊗" ise koşulun düşük değerini/etkililiğini ya da yokluğunu simgelemektedir ve ancak metin içerisinde "~" simgesiyle ifade edilmektedir. Yukarıdaki 14 konfigürasyondan bazılarını ayrıntılı olarak bakılacak olursa ~E1*~E2*~E3*~E4*~E5*~E6*~E8*~S1*S2*S3*S4*S5 şeklinde olan konfigürasyon 1' de; Türkiye, Güney Afrika, Meksika, Brezilya, Arjantin ülkeleri görülmektedir. Bu konfigürasyona göre adı geçen ülkelerde; eğitime yapılan kamu harcamalarından bağımsız olarak yeni işgücüne göre uyarlanmış gerekli kanunların ve sosyal korunmanın az olması, finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülememesi, kamu-özel sektör işbirliği ile gelecekte oluşacak yeni pazarlar adına gerekli adımların yeterince atılamaması, AR-GE adına gerekli teşviklerin yeterli düzeyde olmaması/az olması, girişimcilik ekosisteminin yeterli düzeyde olmaması/az olması, kadınların istihdamda az olması, kişi başına gelirin düşük olması, temel çalışma hakkının az olması ile birlikte çocuk yaşta evlilik oranlarının yüksek olması, aşırı nüfuslu ailelerin fazla olması, ileri eğitilmiş işsizlerin oranlarının yüksek olması ve liseden ayrılanların oranlarının yüksek olması durumlarında NEET ortaya çıkmaktadır. ABD'nin yer aldığı konfigürasyon

7 ise $\sim E1 * \sim E2 * E3 * E4 * E5 * E6 * E7 * E8 * S1 * S2 * S3 * \sim S4 * S5$ şeklinde olup ülkede yeni işgücüne göre uyarlanmış gerekli kanunların ve sosyal korunmanın yeterli düzeyde olmamasının yanı sıra finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülememesi ile ileri eğitilmiş işsizlerin oranının düşük olmasına rağmen diğer tüm değişkenlerin varlığı ya da yüksekliği durumunda NEET'in ortaya çıktığı görülmektedir. Kanada'nın yer aldığı konfigürasyon 5'e bakıldığında $E1 * \sim E2 * E3 * E4 * E5 * E6 * E7 * E8 * S1 * S2 * \sim S3 * S4 * S5$ şeklinde olup; finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülememesi ile ülkedeki aşırı nüfuslu ailelerin oranının az olmasına rağmen diğer tüm değişkenlerin varlığı ya da yüksekliği durumunda NEET'in ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer konfigürasyonlar ise; kf3: İrlanda, kf4: Avusturya, kf6: Fransa, kf8: Birleşik Krallık, kf9: Avustralya, kf10: Macaristan, kf11: İtalya, kf12: Şili, kf13: Rusya ve kf14: Yunanistan şeklinde özelleşmektedir.

Tablo: 4
NEET Oluşmaması Durumunda Koşulların Konfigürasyonu

~NEET (Sonuç Konfigürasyonları)		
	1	2
E1	•	•
E2	⊗	⊗
E3	•	•
E4	•	•
E5	•	•
E6	•	•
E7	•	•
E8	•	•
S1	•	•
S2	⊗	⊗
S3	⊗	
S4	⊗	•
S5	⊗	⊗
Ülkeler	Almanya, Hollanda	Finlandiya, Danimarka
Tutarlılık	1	1
Ham Kapsam	,444	,332
Çözüm Kapsamı		,676
Çözüm Tutarlılığı		,915

Aynı şekilde NEET'in oluşmaması adına bir analiz yapıldığında, Tablo 4'te gösterildiği üzere çözüm tutarlılığı yüksek (0,915) olacak şekilde iki konfigürasyon karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki olan ve Almanya ve Hollanda'yı içeren $E1 * \sim E2 * E3 * E4 * E5 * E6 * E8 * S1 * \sim S2 * \sim S3 * \sim S4 * \sim S5$ konfigürasyonu ile eğitime yapılan kamu harcamalarından bağımsız olarak, finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülmemesine rağmen, yeni işgücüne göre uyarlanmış gerekli kanunların ve sosyal korunmanın olması, kamu-özel sektör işbirliği ile gelecekte oluşacak yeni pazarlar adına gerekli adımların atılması, AR-GE adına gerekli teşviklerin olması, girişimcilik ekosisteminin olması, kadınların istihdamdaki oranının fazla olması, kişi başına gelirin yüksek olması, temel çalışma hakkının yüksek olması ve bunun yanı sıra kadınlarda çocuk yaşta evlenme oranlarının, aşırı nüfuslu aile oranlarının, ileri eğitilmiş işsiz oranlarının ve liseden ayrılanların oranlarının az olması durumunda Almanya ve Hollanda'da NEET'in oluşmayacağı görülmektedir. İkinci konfigürasyon

$E1 \sim E2 * E3 * E4 * E5 * E6 * E7 * E8 * S1 \sim S2 * S4 \sim S5$ şeklinde ortaya çıkmakta ve aşırı nüfuslu aile oranından bağımsız olarak, finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülmemesine ve ileri eğitilmiş işsizlerin yüksek olmasına rağmen, yeni iş gücüne göre uyarlanmış gerekli kanunların ve sosyal korunmanın olması, kamu-özel sektör işbirliği ile gelecekte oluşacak yeni pazarlar adına gerekli adımların atılması, AR-GE adına gerekli teşviklerin olması, girişimcilik ekosisteminin olması, kadınların istihdamda fazla olması, eğitime yapılan kamu harcamalarının yüksek olması, kişi başına gelirin yüksek olması, temel çalışma hakkının yüksek olması ve bunun yanı sıra kadınlarda çocuk yaşta evlenmenin ve liseden ayrılanların az olması durumunda Finlandiya ve Danimarka'da da NEET'in oluşmayacağı görülmektedir.

7. Sonuç ve Tartışma

NEET kategorisinde yer alan alt grupların çok farklı deneyimleri, özellikleri ve ihtiyaçları olup NEET olma sebepleri de yapılan çalışmalarda farklılık göstermektedir. Ancak yarısından fazlasını kısa ve uzun süreli işsizler oluşturmaktadır. Kendi içinde dahi farklı değişkenlerin etkisi altında olan bu grubun ortaya çıkmasında hem sosyokültürel hem de ekonomik değişkenler oldukça etkilidir. Bu değişkenler de ülkelerin toplumsal yapıları ve uyguladıkları refah modeli politikalarından oldukça etkilenmektedir. Bu çalışmada OECD ile ilişkili ülkelere ait ekonomik ve sosyokültürel koşulları oluşturan veriler kullanılarak NEET'in karmaşık yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Örnekleme dahil olan ülkelerin genel refah yaklaşımları, konfigürasyon çıktılarıyla ilişkilerinin kurulması ve bir genelleme yapılabilmesi amacıyla belli bir sınıflama dahilinde bazen de birbiri ile durumları karşılaştırılarak kısaca anlatılmaya çalışıldıktan sonra konfigürasyon çıktıları bu bilgiler ışığında daha kolay değerlendirilebilecektir.

NEET olma durumuna ait koşul konfigürasyonları incelendiğinde Türkiye, Güney Afrika ve Meksika, Brezilya ve Arjantin 1. konfigürasyonda yer almaktadır. Eğitime yapılan kamu harcamalarının tüm konfigürasyonlarda NEET olma durumunda az ya da çok etkili olarak çıkmasına rağmen bu konfigürasyonda bir etkisinin çıkmamış olması bu ülkelerde eğitime yönelik yapılan yatırımların ya doğru şekilde yapılmadığı ya da gerekli etkiyi gösteremediğini düşündürmektedir. Yine bu konfigürasyon grubuna dahil olan ülkelere bakıldığında; 1961 yılında OECD kurucu üyesi olarak örgüte dahil olan Türkiye ile 1994 yılında örgüte katılan Meksika'nın aynı grupta olması ayrıca üyelik değerlendirme süreci devam eden Arjantin ve Brezilya ile kilit ortak olan Güney Afrika'nın aynı grupta çıkması farklı refah politikası uygulayan ülkelerde örgüte üyelik durumuna bakılmaksızın daha farklı değişkenlerin bu ülkelerde NEET olma hali üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Farklı refah politika uygulamaları ve farklı coğrafyalardan oluşan bu ülke grubunun ortak özelliği olarak gelişmişlik düzeyi fazla olan ülkelere göre daha düşük kişi başı milli gelir seviyelerine sahip olması, devletin uyguladığı ekonomik politikaların toplumun tamamına yetecek bir refah sunmakta yetersiz kalması bu sebeple de gençlerin NEET olma durumunda yaşadıkları toplumdaki sosyokültürel değişkenlerin daha etkili olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Benzer bir konfigürasyon Yunanistan (14. konfigürasyon) için de görülmektedir. AB üyesi olmasına rağmen gelişmişlik düzeyi ve ekonomik refahı AB ortalamasının altında olan ve genelde daha önce de belirtildiği üzere hali vakti yerinde adayların daha iyi okulları kazanma olasılığının daha yüksek olması bu sayede daha geçerli mesleklere sahip olarak NEET olma durumundan daha az etkilenmeleri mümkündür. Devletin yapmış olduğu girişimlerin yetersiz kalması ve tüm herkesin refahını artıracak sonuçlara ulaşamaması bu konfigürasyonda da ülkenin genelini etkileyen ekonomik değişkenlerin etkisinin NEET olma durumu üzerinde etkisinin neden daha az çıktığını ama bireyi doğrudan etkileyen sosyal değişkenler olan çocuk yaşta evliliğin (bireysel imkanı olmayanların genelde tercih ettiği bir durum olması) ve aşırı eğitilmiş işsizliğin (aşırı eğitilmiş bireyler için devletin gerekli piyasaları oluşturamaması) neden daha çok etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumda ekonomik gelişmişlik düzeyinde yeterli seviyelerde olmayan ülkelerde gençlerin genel ekonomik değişkenlerden ziyade sosyal değişkenlerden etkilenmesinin devletin tüm sınıflara benzer imkanlar sunma yetisinden eksik kaldığını göstermektedir.

NEET olma durumuna dair konfigürasyonlarda gelişmişlik düzeyi diğerlerine göre daha yüksek olan Kanada (5. konfigürasyon), İrlanda (3. konfigürasyon), ABD (7. konfigürasyon), Fransa (6. konfigürasyon), Avusturya (4. konfigürasyon), Avustralya (9. konfigürasyon) ve Birleşik Krallık (8. konfigürasyon) gibi ülkelerde hem ekonomik hem de sosyokültürel koşulların NEET olma durumunda çok etkili olduğu görülmektedir. NEET kavramının çıkış noktası olması ve NEET olma durumuna dair literatür değişkenlerinin genellikle Avrupa temelli çalışmalardan temin ediliyor olmasının ele alınan değişkenlerin NEET olma durumunu açıklamada etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu konfigürasyonlara daha ayrıntılı olarak bakıldığında daha önce yapılan açıklamalarda da belirtildiği gibi bu konfigürasyonlardaki ülkelerin büyük çoğunluğunun (İrlanda, Kanada, ABD, Birleşik Krallık, Avustralya) liberal politikalar uygulayan ülkeler olduğu görülmektedir. 3-9 konfigürasyonlarının hepsinde girişimcilik ekosistemi ve kişi başına düşen GSYİH, NEET olma durumunda çok etkili olduğu görülmüştür. Genellikle liberal politikaların uygulandığı ülkelerde kamusal alanların daralması ve devletin etkisinin piyasalarda kısıtlı olması sebebiyle özel sektörde ve rekabet piyasasında bireysel olarak var olmaya çalışan gençlerin NEET olma durumlarında girişimcilik teşviklerinin ve kişi başına düşen GSYİH'nın etkili olmasının refah politika uygulaması ile NEET olma durumu arasında bir uyumu gösterdiği çıkarımı yapılabilmektedir. Yine aynı konfigürasyon grubunda (3-9) Fransa (6) haricindeki tüm ülkelerde 15+ kadın istihdam oranının NEET olma durumu üzerinde çok etkili olduğu Fransa'da ise az etkili olduğu görülmüştür. Yine 15+ kadın istihdam oranının NEET olma durumu üzerindeki etkisine bakmaya devam edildiğinde Rusya ve Estonya'da da çok etkili olduğu ancak Fransa gibi daha muhafazakâr politikalar güden Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerde ise daha az etkili olduğu görülmüştür. Özellikle 15+ kadın istihdam oranının NEET olma durumu üzerindeki etkisine konfigürasyonlar üzerinden genel bakıldığında ülkelerin gelişmişlik düzeyinin yanında kadının ekonomik ve toplumsal konumunun daha geride kaldığı muhafazakâr politika uygulayan ülkelerde bu değişkenin etkisinin daha az olduğu görülmektedir. Bu durumda yine uygulanan refah politikası modeli ile NEET olma durumu arasında bir paralelliğin olduğunu göstermektedir.

Estonya'ya (2. konfigürasyon) bakıldığında tüm sosyokültürel değişkenler NEET olma durumunu az etkilerken, sosyal koruma, yarının pazarlarını oluşturma, yarının pazarları için yatırım teşviki, girişimcilik ekosistemi, 15+ kadınların istihdam oranı ve eğitime yönelik yapılan kamu harcamalarının NEET olma durumu üzerinde çok etkisinin olduğu ancak Macaristan'da (10. konfigürasyon) ise tüm sosyokültürel ve ekonomik verilerin NEET olma durumunu az etkilediği görülmüştür. Daha önce de belirtildiği gibi Estonya ve Macaristan'ın genç gruplara yönelimlerinde farklı politikalar gütmemesinin NEET olma durumu üzerinde de değişkenlerin etkilerinin farklı şekilde ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Şili'de kadınlar ve düşük vasıflı işçiler gibi grupların daha fazla entegrasyonunu sağlayacak politikaların büyük ölçüde göz ardı edilmesi ve esnek çalışma modellerinde çok fazla esnekliğin olmamasının etkileri NEET olma durumunda da karşımıza gelmektedir. 12. konfigürasyonda karşımıza çıkan Şili'de NEET olma durumunda sosyokültürel değişkenlerden sadece aşırı nüfuslu aileye sahip olma az etki ederken diğer tüm sosyokültürel değişkenler olan temel çalışma hakkının olması, çocuk yaşta evlilik, liseden ayrılma ve aşırı eğitilmiş olmaktan kaynaklanan işsizlik çok etkili olmaktadır. Yine liberal politikalar uygulayan diğer ülkelerde de görüldüğü üzere bu konfigürasyonda da ekonomik verilerden girişimcilik ekosistemi NEET olma durumuna çok etki etmekte olup diğer ekonomik değişkenler daha az etki etmektedir. Yine ilk konfigürasyondaki gibi ekonomik gelişmişlik düzeyi az olan ülkelerde devletin politika etkileri bireyler üzerinde yeterince hissedilecek kapsamda olmadığı için bireyin içinde bulunduğu durumu etkileyen sosyokültürel değişkenler daha etkili olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak Rusya (13. konfigürasyon) konfigürasyonunda temel çalışma hakkı dışındaki tüm sosyoekonomik değişkenler NEET olma durumunda çok etkiliyken, ayrıca sosyal koruma, yarının pazarlarını oluşturma ve 15+kadın istihdam oranları da ekonomik değişkenlerden çok etki edenlerdir. Özellikle daha önce yukarıda da belirtildiği gibi ihtiyaç sahibi bazı grupların sosyal haklarının bu ülkede kısıtlı olması o gruba dahil olan ebeveyni olan NEET grupları için daha sarsıcı olabilmektedir. Bu sebeple sosyokültürel değişkenlerin etkilerinin daha fazla NEET olma durumunda etkili olmasının nedeni bu olabilmektedir.

NEET olma durumuna etki eden durumların yanı sıra NEET'in oluşmaması için koşulların konfigürasyonlarına bakıldığında ise özellikle sosyal refah devleti modelini tercih eden ülkeler üzerinden bir sonuç gösterdiğini görmekteyiz. NEET olma durumundaki ülke konfigürasyonlarında görmediğimiz sosyal demokrat refah devlet modelini tercih eden ülkeler NEET'in oluşmaması konfigürasyonlarında karşımıza çıkmaktadır. Birinci konfigürasyonda Almanya ve Hollanda ikinci konfigürasyonda ise Finlandiya ve Danimarka vardır. Muhafazakâr bir model uyguladığını kabul ettiğimiz Almanya'nın bu grupta karşımıza gelmesinin bir şans olmadığı düşünülmektedir. Çünkü refah devleti uygulamalarının 19.yy'da Almanya'da başladığı ve sosyal güvenlik uygulamalarının ilk kapsamlı uygulama örneğinin Almanya'da doğarak diğer Batı Avrupa ülkelerine yayıldığı bilinmektedir (Steinmetz, 1991). Bu sebeple sosyal haklar ve sosyal koruma konusunda

diğer liberal ve muhafazakâr ülkelerden ayrılan Almanya'nın bu uygulamalarının verilere dönüşmesiyle bu konfigürasyonlarda kendisine yer bulduğu düşünülmektedir. Tablo 3'e genel olarak bakıldığında, koşul E2'nin, yani finansal kaynakların gerekli uzun vadeli yatırımlara yeterince dönüştürülememesinin tüm konfigürasyonlarda NEET'in oluşmamasında az etkili olan ortak değişken olarak yer almaktadır. NEET olma durumu konfigürasyonlarındaki ekonomik gelişmişlik düzeyi yeterli düzeyde olmayan ülkelerde devletin politika etkilerinin bireyler üzerinde yeterince hissedilecek kapsamda olmadığı için bireyin içinde bulunduğu durumu etkileyen sosyokültürel değişkenlerin daha etkili olduğu varsayımı burada da teyit edilmektedir. Ekonomik açıdan daha gelişmiş ve sosyal demokrat refah devleti politikaları güden ülkelerin uygulanan refah sisteminin doğası gereği toplumun geniş bir kesimine hitap edecek şekilde refahına odaklanan uygulamalar gütmemesinin konfigürasyonda NEET olmama durumunda ekonomik değişkenlerin daha etkili olmasını ön plana çıkarmıştır.

Çalışmadaki tüm konfigürasyonlar genel olarak değerlendirildiğinde ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük ya da yüksek olmasına rağmen liberal veya muhafazakâr politika güden ülkelerde NEET olma durumu ortaya çıkarken, NEET olmama durumunun daha çok geniş sosyal politika önlemleri içeren ekonomik gelişmişlik düzeyi yüksek ve sosyal demokrat refah devleti politika güden ülkelerde ortaya çıkma ihtimalinin olduğu görülmüştür. Sosyal politikalar kapsamında korunması gereken bir örneklem olan NEET'lerin verilerle de ancak devlet eliyle yapılan kapsamlı korumalarla ortadan kaldırılabilceği görülmüştür.

Bu çalışmada konfigürasyonlara giren ülkeler her ne kadar Esping-Andersen'in üçlü tipolojisi içinde incelenirse de bu sınıflandırmaya gelir koruma politikalarına basit bir şekilde odaklanması, feminist kaygılardan yoksun olması ve büyük ölçüde İngilizce konuşan uluslardan oluşan oldukça Avrupa merkezli olması gibi gerekçelerle çeşitli eleştiriler almış ve farklı sınıflandırmaların önünü açmıştır (Lelkes, 2000: 93). Bu sebeple konfigürasyonlarda aynı sınıflandırmaya giren ülkelerde değerlendirmeye alınan verilerin etkilerinin az ya da çok olmasının gelişmişlik düzeyi, toplumsal yapı ya da farklı coğrafi konum gibi pek çok değişkeninde etkisiyle farklılık göstermesi normal karşılanmalıdır. Ancak çalışma çıktılarına genel olarak bakıldığında NEET oluşma durumuna yönelik konfigürasyonlarda değişkenler konfigürasyonun yer aldığı ülkenin uygulamış olduğu refah modeline, gelişmişlik düzeyine göre birbirinden oldukça farklı sonuçlar ortaya koyarken NEET oluşmama durumunda benzer refah modeli uygulayan devletlerde benzer değişkenlerin fazla etki gösterdiği görülmektedir. Bu durumda çalışma verilerinin kısıtlı dönem analizi göz önünde bulundurularak geniş kapsamlı sosyal koruma sunan ve gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde NEET'in oluşmaması için ekonomik değişkenlerin etkisinin büyük olduğu ve bu değişkenlerdeki hedeflere ulaşabilen ülkelerde NEET olma sorunun ortadan kaldırılabilceğini söylemek kısmen mümkündür.

Kaynaklar

- Abdullah, M.B. et al. (2017), “Employment Generated by Government Spending on Education”, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(2), 738-742.
- Abisuga-Oyekunle, O.A. et al. (2020), “SMEs in Sustainable Development: Their Role in Poverty Reduction and Employment Generation in Sub-Saharan Africa”, *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development*, 12(4), 405-419.
- Acosta-Ballesteros, J. et al. (2014), “Education and Unemployment Patterns for Young Workers with Job Experience in Spain”, *International Scholarly Research Notices*.
- Agh, A. et al. (2021), *Hungary Report: Sustainable Governance in the Context of the Covid-19 Crisis*, SGI, <<https://www.sgi-network.org/2020/>>, 12.12.2021.
- Amendola, S. (2022), “Macro-Determinants of NEET: An Ecological Study at the Country Level of Analysis for the Period 1997-2020”, *Youth*, 2(3), 384-390.
- Arabacı, R.Y. (2020), “The Socio-Demographic Structure of Young People Not in Education, Employment or Training and Their Connection with the Labour Market in Turkey”, *Amme İdaresi Dergisi*, 53(3), 103-130.
- Armstrong, K. et al. (2018), *Preparing Tomorrow's Workforce for the Fourth Industrial Revolution for Business: A Framework for Action*, Deloitte & The Global Business Coalition for Education.
- Arts, W. & J. Gelissen (2002), “Three Worlds of Welfare Capitalism or More? A State-of-the-Art Report”, *Journal of European Social Policy*, 12(2), 137-158.
- Aşkun, V. et al. (2021), “Ülkelerin İnovasyon Düzeyinin Sosyal Sermaye, Ekonomik Değer Algısı ve Politik Kültürle Karmaşık İlişkisi: Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(2), 317-340.
- Baggio, S. et al. (2015), “Not in Education, Employment, or Training Status Among Young Swiss Men. Longitudinal Associations with Mental Health And Substance Use”, *Journal of Adolescent Health*, 56(2), 238-243.
- Bardak, U. et al. (2015), *Young People Not in Employment, Education or Training (NEET): An Overview in ETF Partner Countries*, European Training Foundation.
- Barrientos, A. (2019), “The role of social assistance in reducing poverty and inequality in Asia and the Pacific”, *Asian Development Bank Sustainable Development Working Paper Series*, No. 62.
- Baş, H. (2019), “Farklı Refah Rejimlerinde Genç İşsizliği ve Neet'nin Görünümü: İtalya, İngiltere Ve İsveç Örnekleri”, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 8(21), 125-148.
- Beaudreau, B.J. (1979), “Youth Unemployment and High School Dropouts in Providence: An Analysis of the Dropout-Unemployment Problem and the Job Training Programs Available for Dropouts”, *Master's Theses*, University of Rhode Island.
- Blinova, T.V. & A.A. Vial'shina (2017), “Youth Not in the Educational System and Not Employed: An Evaluation of Rural-Urban Differences”, *Sociological Research*, 56(5), 348-362.
- Boender, C. (2021), *The Relationship Between Child Labour And Child Marriage: A Discourse Analysis*, UNICEF, Kathmandu.

- Boldeanu, F.T. & L. Constantinescu (2015), “The Main Determinants Affecting Economic Growth”, *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, 8(2), 329-338.
- Bosma, H. et al. (2014), “Low Control Beliefs in Relation to School Dropout and Poor Health: Findings from the Siodo Case-Control Study”, *BMC Public Health*, 14(1), 1-7.
- Bridgeland, J.M. et al. (2006), “The Silent Epidemic: Perspectives of High School Dropouts”, A Report by Civic Enterprises in association with Peter D. Hart Research Associates, Bill & Melinda Gates Foundation, Seattle.
- Brzinsky-Fay, C. (2017), “The Interplay of Educational and Labour Market Institutions and Links to Relative Youth Unemployment”, *Journal of European Social Policy*, 27(4), 346-359.
- Candan, G.T. & V. Yurdadoğ (2017), “Türkiye’de Maliye Politikası Aracı Olarak Teşvik Politikaları”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 150-173.
- Caroleo, F.E. et al. (2020), “Being NEET in Europe Before and After The Economic Crisis: An Analysis of the Micro and Macro Determinants”, *Social Indicators Research*, 1-34.
- Castiglioni, R. (2000), “Welfare State Reform in Chile and Uruguay: Cross-Class Coalitions, Elite Ideology, and Veto Players”, *Delivery at the 2000 Meeting of the Latin American Studies Association*, Miami.
- Ciccarelli, A. & E. Fabrizi (2017), “Family Background And Persistence in NEET Status”, *Rivista Italiana di Economia, Demografia e Statistica*, 71(1), 29-40.
- Cieslik, K. et al. (2022), “Young People Not in Employment, Education or Training (NEET) in Sub-Saharan Africa: Sustainable Development Target 8.6 Missed And Reset”, *Journal of Youth Studies*, 25(8), 1126-1147.
- Corbanese, V. & G. Rosas (2016), *Rights @work For Youth: Decent Work For Young People*, Youth Employment Programme, ILO: Geneva.
- Coskun, S. (2018), *Young, Educated, Unemployed* (No. crctr224_2019_134), University of Bonn and University of Mannheim, Germany.
- Cvecic, I. & D. Sokolic (2018), “Impact of Public Expenditure in Labour Market Policies and Other Selected Factors on Youth Unemployment”, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 31(1), 2060-2080.
- Çizel, R. vd. (2022), “Sosyal Bilim Araştırmalarında Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz Yönteminin Kullanımı”, *İstanbul University Journal of Sociology*, 42(2), 549-588.
- Dell, K. & N. Nestoriak (2020), “Assessing the impact of new technologies on the labor market: Key constructs, gaps, and data collection strategies for the Bureau of Labor Statistics”, *GALLUP*, Contract No: GS-00F-0078M.
- Dericiler, Ö.Y. (2014), *Sosyal Haklar ve İnsan Hakları Hukuku Çerçevesinde Devletin Yükümlülükleri*, İstanbul: XII Levha Yayınları.
- Dinçer, H. et al. (2015), “Financial Problems of the Small-and Medium-Sized Enterprises and Solution Suggestions”, U. Akkucuk (ed.), *Handbook of Research on Developing Sustainable Value in Economics, Finance, and Marketing* (355-372), IGI Global.
- Dolanay, S. (2009), “Schumpeter Sisteminde Yenilikler, Ekonomik Gelişme ve Devresel Hareketler”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 1(2), 171-188.

- Drakaki, M. et al. (2014), "Who's the Greek Neet? Neets' Profile in Greece: Parameters, Trends And Common Characteristics of A Heterogeneous Group", *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(6), 240-254.
- Duell, N. (2018), *Employment and Entrepreneurship Under the Youth Guarantee: Experience from The Ground*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Duncan, B. (1965), "Dropouts and the Unemployed", *Journal of Political Economy*, 73(2), 121-134.
- Elborgh-Woytek, M.K. et al. (2013), *Women, Work, and The Economy: Macroeconomic Gains From Gender Equity*, IMF.
- Elder, S. (2015), *What Does NEETs Mean and Why is the Concept So Easily Misinterpreted?*, ILO.
- Er, P.H. (2013), "Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 75-85.
- Erdogan, E. et al. (2021), "NEET rural-urban ecosystems: The role of urban social innovation diffusion in supporting sustainable rural pathways to education, employment, and training", *Sustainability*, 13(21), 12053.
- Esping-Andersen, G. (1990), *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Polity Press.
- Esping-Andersen, G. (1994), "After the Golden Age: The Future of the Welfare State in The New Global Order (No. 7)", *UNRISD Occasional Paper: World Summit for Social Development*.
- Estevão, M.M.M. (2003), *Do active labor market policies increase employment?*, IMF.
- Eurofound (2012), *NEETS - Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound (2014), *Mapping Youth Transitions in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2021a), *Impact of COVID-19 On Young People in the EU*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2021b), *NEETs*, <<https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>>, 29.11.2021.
- Eurostat (2022), *Government Expenditure On Education*, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_education>, 14. 01.2022.
- Feldstein, M. (2005), "Rethinking Social Insurance", *American Economic Review*, 95(1), 1-24.
- Ferrera, M. (1996), "The 'Southern Model' of Welfare in Social Europe", *Journal of European Social Policy*, 6(1), 17-37.
- Fine, D. et al. (2012), *Africa at Work: Job creation and inclusive growth*, McKinsey Global Institute, Boston.
- Finlay, I. et al. (2010), "Young People on the Margins: In Need of More Choices and More Chances in Twenty-First Century Scotland", *British Educational Research Journal*, 36(5), 851-867.
- Frey, D.F. & G. MacNaughton (2016), "A Human Rights Lens on Full Employment and Decent Work in the 2030 Sustainable Development Agenda", *SAGE Open*, 6(2), <https://doi.org/10.1177/2158244016649580>.

- Fuller, S.H. (2020), *Synergies for Youth: A Situation Analysis of The Intersection of Decent Work, Quality Education And Gender Equality in South-East Europe*, UNESCO, Unesco Regional Bureau for Science and Culture in Europe, October.
- Furlong, A. (2006), "Not a Very NEET Solution: Representing Problematic Labour Market Transitions Among Early School-Leavers", *Work, Employment and Society*, 20, 553-569.
- Gammarano, R. (2018), *Decent Work and the Sustainable Development Goals: A Guidebook on SDG Labour Market Indicators*, Department of Statistics, Geneva: ILO.
- Gammarano, R. (2019), *Labour Market Access: A Persistent Challenge for Youth Around The World*, International Labour Organization, Geneva.
- Gangl, M. (2001), "European Patterns of Labour Market Entry. A Dichotomy of Occupationalized vs. Non-occupationalized Systems?", *European Societies*, 3(4), 471-494.
- Garman, E.C. et al. (2022), "Cash transfers and the mental health of young people: Evidence from South Africa's child support grant", *Social Science & Medicine*, 292, 114631.
- GEDI (2019), *Global Entrepreneurship Index Data*, <<http://thegedi.org/2019-global-entrepreneurship-index/>>, 29.10.2021.
- Green, F. (2013), *Youth Entrepreneurship. A background paper for the OECD Centre for Entrepreneurship*, SMEs and Local Development, OECD/LEED.
- Greve, B. (2007), "What Characterise the Nordic Welfare State Model?", *Journal of Social Sciences*, 3(2), 43-51.
- Guillén, A. (2006), "Defrosting the Spanish Welfare State: the Weight of Conservative and Corporatist Traditions", *Research Project on the Politics of Reform in Bismarckian Welfare States*, May.
- Gümüş, İ. (2020), "Esping-Andersen ve Refah Rejimi Tartışmaları: Teorik Bir Değerlendirme", *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 3(1), 101-117.
- Hatibu, S.H. & H.A. Hafidh (2021), "Youth Employment Creation Factors in the EA Countries Data and Policy Analysis", *Asian Journal of Education and Social Studies*, 18(3), 13-29.
- Holte, B.H. (2018), "Counting and Meeting NEET Young People: Methodology, Perspective and Meaning in Research on Marginalized Youth", *Young*, 26(1), 1-16.
- ILO (1999), "Decent Work", *International Labor Conference*, 87th Session, Report of the Director General, Geneva.
- ILO (2019), *Russia: Historical Development of Social Protection*, ILO Social Protection Department.
- ILO (2020), *Creating Decent Jobs for Youth*, Generation Unlimited, Global Initiative on Decent Jobs for Youth.
- ILO (2021a), *Decent Work And The 2030 Agenda For Sustainable Development*, Department of Communication and Public Information.
- ILO (2021b), "Employment and Time Use", *ILOSTAT Database*, 26.01.2022.
- ILOSTAT (2020), *Education-Pays-Off-But-You-Have-To-Be-Patient*, August 18, <<https://ilostat.ilo.org/education-pays-off-but-you-have-to-be-patient/#:~:text=The%20share%20of%20people%20with,%25%20of%20high%20income%20countries>>, 07.12.2021.
- Isaacs, J. (2013), *Unemployment from A Child's Perspective*, The Urban Institute, March.

- Istance, D. et al. (1994), *Young People Not in Education, Training or Employment in South Glamorgan*, Cardiff: South Glamorgan Training and Enterprise Council.
- Işığışık, Ö. (2021), *İstihdam ve İşsizlik*, Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- ITUC (2017), *Modern slavery in company operation and supply chains*, Business & Human Rights Resource Centre.
- Jongbloed, J. & J.F. Giret (2022), "Quality of Life of NEET Youth in Comparative Perspective: Subjective Well-Being During the Transition to Adulthood", *Journal of Youth Studies*, 25(3), 321-343.
- Katrougalos, G.S. (1996), "The South European Welfare Model: the Greek Welfare State, in Search of an Identity", *Journal of European Social Policy*, 6(1), 39-60.
- Khanna, G. (2015), "The importance of youth entrepreneurship and self-employment: Impact on developing countries", *International Journal for Innovative Research in Multidisciplinary Field*, 1(5), 6-8.
- Ki-Moon, B. (2013), *The Millennium Development Goals Report 2013*, United Nations, 365-366.
- Klein, F. et al. (2021), *Chile Report: Sustainable Governance in the Context of the Covid-19 Crisis*, SGI, <<https://www.sgi-network.org/2020/>>, 03.02.2022.
- Klimko, R. & E. Rievajova (2018), "Youth and the Labour Markets in the European Union", in: *Economic and Social Development: Book of Proceedings* (330-336).
- Kurtz, M.J. (2002), "Understanding the Third World Welfare State After Neoliberalism: The Politics of Social Provision in Chile and Mexico", *Comparative Politics*, 34(3), 293-313.
- Lelkes, O. (2000), "A Great Leap Towards Liberalism? The Hungarian Welfare State", *International Journal of Social Welfare*, 9(2), 92-102.
- Lucke, R. (2008), *Girişimcinin El Kitabı*, Harvard Business School, (Çev. Ü. Şensoy), T. İş Bankası Kültür Yayınları.
- MacDonald, R. (2011), "Youth Transitions, Unemployment And Underemployment: Plus Ça Change, Plus C'est La Même Chose?", *Journal of Sociology*, 47(4), 427-444.
- Maguire, S. (2013), "Will raising the participation age in England solve the NEET problem?", *Research in Post-Compulsory Education*, 18(1-2), 61-76.
- Marelli, E. et al. (2013), "Youth and Total Unemployment Rate: The Impact of Policies and Institutions", *Rivista Internazionale Di Scienze Sociali*, 121(1), 63-86.
- Mascherini, M. et al. (2012), *NEETs: Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Maynou, L. et al. (2022), "Convergence and determinants of young people not in employment, education or training: An European regional analysis", *Economic Modelling*, 110, 105808.
- Merlo, N. (2022), "How to guarantee decent work for young people and ensure the inclusion of NEETs through the proper elaboration of National Recovery Plans (own-initiative opinion)", European Union European Economic and Social Committee Report.
- Millenky, M. (2016), "Connecting High School Dropouts to Employment and Education: An Impact Study of The National Guard Youth Challenge Program", *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1), 1-17.

- Mizintseva, M.F. & A. Sardarian (2018), “Human Resources As A Factor in Ensuring The Security of The Russian Federation Economic Development”, *Advances in Economics, Business and Management Research (AEBMR)*, 39, 247-251.
- Nordenmark, M. et al. (2015), “Self-Rated Health Among Young Europeans Not in Employment, Education or Training - With A Focus on The Conventionally Unemployed and The Disengaged”, *Society, Health & Vulnerability*, 6(1), 25824.
- Ochsner, M. et al. (2018), *Russian Versus European Welfare Attitudes: Evidence from the 2016 European Social Survey*, London: European Social Survey.
- OECD (2008), *The OECD*, <<https://www.oecd.org/newsroom/34011915.pdf>>, 19.02.2022.
- OECD (2016), *Unemployed, N.E.E.T. & Inactive, N.E.E.T.*, Society at a Glance 2016.
- OECD (2019), *Education at a Glance 2019: OECD Indicators*, Doi: 10.1787/f8d7880d-en.
- OECD (2021a), *Education at a glance: Transition from school to work*, OECD Education Statistics.
- OECD (2021b), *Public Spending on Education*, Doi: 10.1787/f99b45d0-en.
- OECD (2021c), *OECD, ortak ülkelerle çalışmaları güçlendirmek amacıyla İstanbul Küresel İlişkiler Merkezini açtı*, <<https://www.oecd.org/newsroom/oecd-ortak-ulkelerle-calsmalar-guclendirmek-amacyla-istanbul-kuresel-liskiler-merkezini-act.htm>>, 20.12.2021.
- OECD (2021d), *Who we are*, <<https://www.oecd.org/about/#:~:text=The%20Organisation%20for%20Economic%20Cooperation, and%20well%2Dbeing%20for%20all>>, 25.12.2021.
- OECD (2021e), *Discover the OECD: Better Policies for Better Lives*, <<https://www.oecd.org/general/Key-information-about-the-OECD.pdf>>, 27.12.2021.
- OECD (2021f), *Convention on the OECD*, <<https://www.oecd.org/general/conventionontheorganisationforeconomiccooperationanddevelopment.htm>>, 28.12.2021.
- OECD (2022a), *Private spending on education (indicator)*, Doi: 10.1787/6e70bede-en.
- OECD (2022b), *Public spending on education (indicator)*, Doi: 10.1787/f99b45d0-en.
- OECD (2023), *Youth not in employment, education or training (NEET) (indicator)*, Doi: 10.1787/72d1033a-en.
- Puspa, A. & S. Syahrial (2017), The Students’ Responses on the Implementation of Student-Made Video Project in ESP Classroom to Train 21st Century Skills, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, 110, 57-63.
- Quintano, C. et al. (2018), “The Determinants of Italian NEETs and the Effects of the Economic Crisis”, *Genus*, 74(5), 1-24.
- Ragin, C.C. (2008), *Redesigning Social Inquiry: Fuzzy Sets And Beyond*, Chicago: University of Chicago Press.
- Ragin, C.C. (2018), *User’s Guide to Fuzzy-Set/Qualitative Comparative Analysis 3.0.*, Irvine, California: Department of Sociology, University of California.
- Ralston, K. et al. (2016), “Do Young People Not in Education, Employment or Training Experience Long-Term Occupational Scarring? A Longitudinal Analysis Over 20 Years of Follow-Up”, *Contemporary Social Science*, 11(2-3), 203-221.

- Ramsdal, G.H. et al. (2013), “Dropout and early unemployment”, *International Journal of Educational Research*, 62, 75-86.
- Ramsdal, G.H. et al. (2018), “Long-Term Dropout from School and Work and Mental Health in Young Adults in Norway: A Qualitative Interview-Based Study”, *Cogent Psychology*, 5(1), 1455365.
- Ratniece, D. & S. Cakula (2015), “Digital Opportunities for Student’s Motivational Enhancement”, *Procedia Computer Science*, 65, 754-760.
- Rees, A. & W. Gray (1982), “Family Effects in Youth Employment”, in: R.B. Freeman & D.A. Wise (eds.), *The Youth Labor Market Problem: Its Nature, Causes, and Consequences* (453-474), University of Chicago Press.
- Roy, A. (2010), *Poverty Capital: Microfinance and The Making of Development*, Routledge.
- Sarcan, C. (2017), *Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Kamu-Özel İşbirliği Modeli*, Ekonomik ve Sosyal Düşünce Araştırma Geliştirme Vakfı (ESAGEV).
- Schneider, C.Q. & C. Wagemann (2012), *Set-Theoretic Methods For The Social Sciences: A Guide To Qualitative Comparative Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Schwab, K. & S. Zahidi (2020a), “How Countries are Performing on the Road to Recovery”, *The Global Competitiveness Report*, Special Edition, World Economic Forum.
- Schwab, K. & S. Zahidi (2020b), *The Future of Jobs Report 2020*, World Economic Forum.
- SEU (1999), *Bridging the gap: new opportunities for 16-18 year-olds not in education, employment or training*, London: Social Exclusion Unit, CM4405.
- Shehu, E. & B. Nilsson (2014), *Informal Employment Among Youth: Evidence From 20 School-To-Work Transition Surveys*, Work4Youth Publication Series No. 8, Youth Employment Programme, Employment Policy Department, Geneva: ILO.
- Sotiropoulos, D.A. et al. (2021), *Greece Report: Sustainable Governance in the Context of the Covid-19 Crisis*, SGI, <<https://www.sgi-network.org/2020/>>, 15.12.2021.
- Steinmetz, G. (1991), “Worker and the Welfare State in Imperial Germany”, *International Labor and Working-Class History*, 40, 18-46.
- Şahin, L. vd. (2021), “Türkiye’de ‘Ne Eğitimde, Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede’ (NEİY) Olan Gençler Profil Araştırması”, içinde: L. Şahin vd. (ed.), *Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler, 2. Bölüm* (125-249), İstanbul Üniversitesi Yayinevi.
- Taymaz, E. (1998), *Türkiye İmalat Sanayiinde Teknolojik Değişme ve İstihdam*, <<https://www.inovasyon.org/images/makaleler/pdf/ET.mm.istihdam.pdf>>, 11.01.2022.
- Tireli, B. (2016), *Girişimcilik ve Devlet Destekleri*, Ankara Sanayi Odası Yayınları, Ankara.
- Tokatlıoğlu, M. & Ş. Şen (2019), “Kamu Hizmetlerinin Sunum ve Finansmanında Kamu Özel İşbirliği Modeli: Avrupa Birliği ve Türkiye”, *International Journal of Public Finance*, 4(2), 205-235.
- Toots, A. & T. Idnurm (2020), “Modernizing Voting in A Post-Transition Country: The Estonian Experience of Lowering The Voting Age”, in: J. Eichhorn & J. Bergh (eds.), *Lowering the Voting Age to 16 Learning from Real Experiences Worldwide, Chapter 9* (167-187), Palgrave Macmillan.
- Toots, A. et al. (2020), *Estonia Report*, SGI, <<https://www.sgi-network.org/2020/>>, 21.02.2022.

- Toprak, D. (2015), “Uygulamada Ortaya Çıkan Farklı Refah Devleti Modelleri Üzerine Bir İnceleme”, *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 151-175.
- TÜBİTAK (2016), *Özel Sektör; Arge, Yenilik ve Girişimcilik Destekleri*, Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı.
- UN (2021), “Youth Employment: Youth Perspectives on the Pursuit of Decent Work in Changing Times”, *World Youth Report*, Department of Economic and Social Affairs.
- UNESCO (2022), *Government expenditure on education as % of GDP*, <<http://uis.unesco.org/node/3079574>>, 22.02.2022.
- Uz, A. (2007), “Kamu-Özel Ortaklığı/Public-Private Partnership (PPP) Kavram ve Hukuksal Çerçeve”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 1165-1182.
- Vancea, M. & M. Utzet (2018), “School-To-Work Transition: The Case of Spanish NEETs”, *Journal of Youth Studies*, 21(7), 869-887.
- Voßemer, J. & B. Schuck (2016), “Better Overeducated Than Unemployed? The Short-And Long-Term Effects of An Overeducated Labour Market Re-Entry”, *European Sociological Review*, 32(2), 251-265.
- Watson, I. (2013), “Bridges or Traps? Casualisation and Labour Market Transitions in Australia”, *Journal of Industrial Relations*, 55(1), 6-37.
- Weiss, J. et al. (2021), “There Is No Place Like Home! How Willing Are Young Adults to Move to Find a Job?”, *Sustainability*, 13(13), 7494.
- Wolbers, M.H. (2007), “Patterns of Labour Market Entry: A Comparative Perspective On School-To-Work Transitions in 11 European Countries”, *Acta Sociologica*, 50(3), 189-210.
- World Bank (2014), *Tunisia: Breaking The Barriers to Youth Inclusion*, <<https://www.worldbank.org/en/country/tunisia/publication/tunisia-breaking-the-barriers-to-youth-inclusion>>, 14.01.2022.
- World Bank (2017), *Economic Impacts of Child Marriage: Work, Earnings and Household Welfare Brief*, <<https://documents1.worldbank.org/curated/en/312761498512784050/pdf/116835-BRI-P151842-PUBLIC-EICM-Brief-WorkEarningsHousehold-PrintReady.pdf>>, 19.01.2022.
- World Economic Forum (2021), “Global Gender Gap Report”, *Insight Report*.
- World Justice Project (2021), *Rule of Law Index*, <<https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2021/Fundamental Rights/table>>, 24.11.2021.
- Yates, S. & M. Payne (2006), “Not so NEET? A Critique of the Use of ‘Neet’ in Setting Targets for Interventions with Young People”, *Journal of Youth Studies*, 9(3), 329-344.
- Zerenler, M. vd. (2007), “Küresel Teknoloji, Araştırma-Geliştirme Ar-Ge ve Yenilik İlişkisi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 653-667.
- Zhang, G. et al. (2020), “Strategic mapping of youth unemployment with interval-valued intuitionistic hesitant fuzzy DEMATEL based on 2-tuple linguistic values”, *IEEE Access*, 8, 25706-25721.
- Zhartay, Z. et al. (2020), “Development of the Youth Entrepreneurship: Example of Kazakhstan”, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 1190-1208.
- Zippel, C. & A. Sherman (2021), *Bolstering Family Income Is Essential to Helping Children Emerge Successfully From the Current Crisis*, The Center on Budget and Policy Priorities.

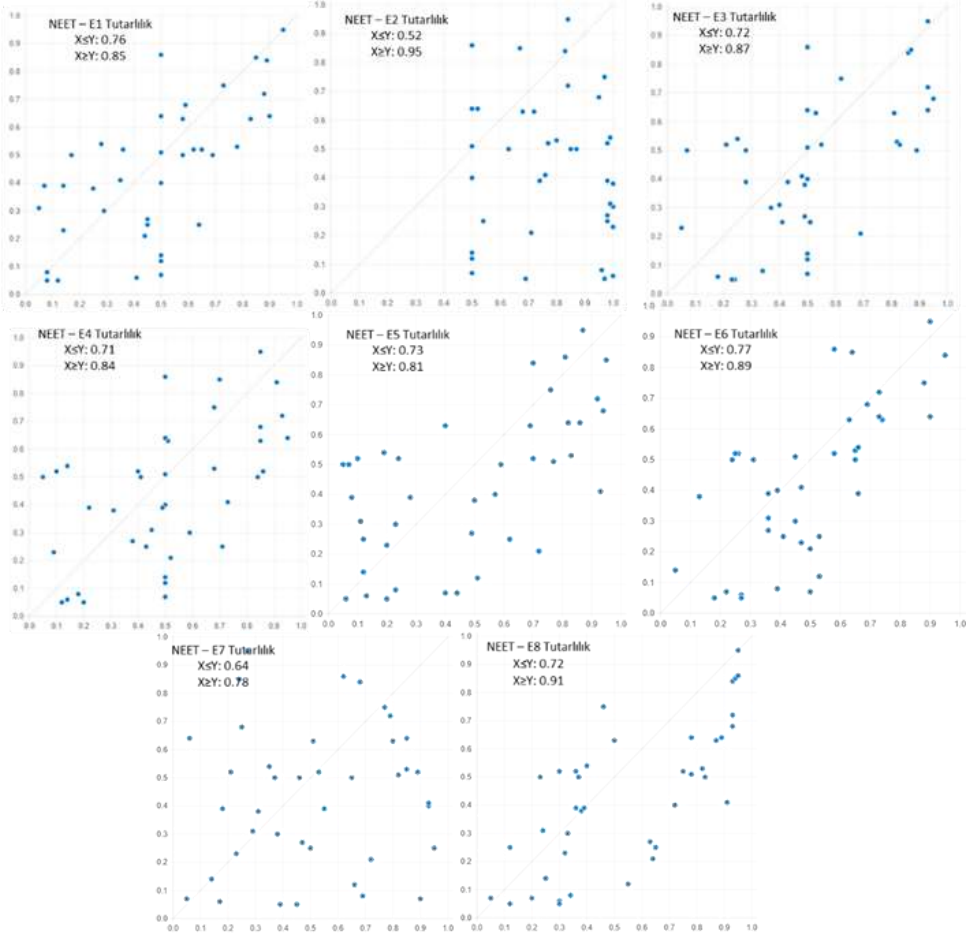
EK: 1 Koşul Değişkenler Özet Tablosu

Ekonomik Koşul Değişkenleri	Referans
Sosyal Korumayı Yeniden Düşünmek (E1) Bu kriter çoğunlukla dönen ekonomik yapı içerisinde NEET faktörü üzerinde sosyal koruma anlayışına yönelik bakış açısı sunmaktadır.	Jongbloed & Giret, 2022: 334; Barrientos, 2019: 12; Garman et al., 2022: 8
Finansal Kaynaklar için Teşvikleri Artırmak (E2) Bu kriterde, finansal kaynaklara yönelik harcamaların NEET faktörü içerisinde hem girişimci hem işveren rolüyle teşvik sağlayabileceği paylaşılmaktadır.	Bardak, 2015: 5-6; Maguire, 2013: 70
Kamu-Özel Sektör İşbirliğince Yarınm Pazarları (E3) Bu kriterde, kamunun bürokratik anlayışının esnekleşerek NEET içerisinde bulunan bireyler için daha fazla pazar ve istihdam imkânı yaratmasına yönelik paylaşım yapılmaktadır.	Sarcan, 2017: 2; Hatibu & Hafidh, 2021: 13; Fine et al., 2012: 9
Yarınm Pazarlarını Oluşturmak İçin Yenilik ve Buluşa Yatırım(E4) Kriterde, yenilik ve buluşlara yatırım ile yarınm pazarlarını oluşturarak NEET faktörüne girişimci veya istihdam yaratma imkanının ortaya çıkarıldığı ifade edilmektedir.	Erdoğan vd., 2021: 1; Schwab & Zahidi, 2020b: 8
Girişimcilik Teşvikleri (E5) Bu kriterde, girişimcilik teşviklerinin NEET faktörü üzerinde istihdam yaratma açısından olumlu faktörü barındırıldığı belirtilmektedir.	Abisuga-Oyekunle et al., 2020: 405; Zahray et al., 2020: 1190
15+ Kadın İstihdam Oranı (E6) Kriterde, 15 yaş üzeri kadınların istihdam oranındaki artışın, NEET faktöründe ciddi bir azalma yaratacağı ifade edilmektedir.	Bardak et al., 2015: 6; Elder, 2015: 2
Eğitime Yapılan Kamu Harcamaları (E7) Bu kriterde eğitime yapılan kamu harcamalarının dolaylı veya doğrudan NEET içerisinde yer alan bireylerin istihdam imkanını sağlamasında aracı değişkenlerde olabileceği ve ekonomik kalkınmada etki yaratabileceği ifade edilmektedir.	Amendola, 2022: 384; Abdullah et al., 2017: 738
Kişi Başına GSYİH (E8) Kriterde kişi başına GSYİH artışının NEET üzerinde olumsuz etki yarattığı, gençlerin işgücü piyasasına yer edinerak kalkınmada pozitif etki ortaya çıkarabileceği ifade edilmektedir.	Maynou et al., 2022: 3; Caroleo et al., 2020: 1005
Sosyokültürel Koşul Değişkenleri	Referans
Liseden Ayrılma Oranı (S1) Bu kriterde eğitim seviyesinin düşüklüğü ile işsizlik arasında pozitif bir ilişki olduğu ve daha düşük eğitim düzeyine ve mesleki eğitime sahip gençler arasında NEET olma oranının yüksek olduğu ifade edilmektedir.	Acosta-Ballesteros et al., 2014; Eurofound, 2021a: 14
Temel Çalışma Hakları Garantisi (S2) Bu kriterde gençlerin güvensiz ve esnek çalışma gibi temel çalışma haklarına sahip olma olasılığının daha yaşlı çalışanlara göre daha düşük olduğu, güvenceli işlerde ilk işten çıkartılan olma risklerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir.	Shehu & Nilsson, 2014: iii; Corbanese & Rosas, 2016: 15
Çocuk Yaşta Evlilik (S3) Bu kriterde NEET grubuna giren erken yaşta evlenen özellikle kadınların eğitim ile işgücü piyasalarının dışında kaldıklarını, diğerlerine göre yoksul ve sağlıksız olma olasılıklarının yüksek olduğu ve NEET olma olasılığı ile çocuk yaşta evlilik arasında pozitif bir ilişki olduğu ifade edilmektedir.	World Bank, 2017: 1, 3; Ciccarelli & Fabrizi, 2017: 36
Aşırı Nüfuslu Aile (S4) Bu kriter kalabalık ailelerdeki gençlerin NEET olma olasılığının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu ifade etmektedir.	Isaacs, 2013: 3; Ciccarelli & Fabrizi, 2017: 35-37; Zippel & Sherman, 2021: 11
İşsiz Olan İleri Eğitim Düzeyine Sahip İşgücü (S5) Bu kriter aşırı eğitimlilerin yeterli istihdam düzeyinden daha aşağı bir oranda istihdam edildiğini ve aşırı eğitimli gençlerin NEET olma olasılıklarının yüksek olduğunu ifade etmektedir.	Voßner & Schuck, 2016: 251

EK: 2 Ülkeler ve Toplanan Veriler

Ülkeler	NEET	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	S1	S2	S3	S4	S5
Güney Afrika	40,95	42,9	48,6	35,6	31,7	32,9	34,5	4,797	5,090	0,67	6,3	2,41	13,6	13,9
Kolombiya	29,83	61,8	69,1	44,7	40,7	38,2	49,0	3,795	5,332	0,47	14,5	1,82	11,5	35,7
Brezilya	29,32	51,0	60,3	38,0	36,2	20,3	47,3	4,954	6,796	0,45	15,4	1,74	6,8	13,9
Türkiye	28,77	48,4	49,8	38,5	28,9	44,5	28,7	3,676	8,538	0,44	6,7	2,08	13,5	28,3
İtalya	23,46	55,6	79,8	43,0	36,9	41,4	36,5	3,486	31,676	0,57	0,2	1,33	5,7	13,5
Meksika	22,14	49,2	49,0	35,7	27,2	26,4	44,0	3,443	8,346	0,49	19,0	2,14	4,4	31,3
Arjantin	20,40	59,5	32,8	34,3	31,9	24,0	45,6	4,881	8,441	0,65	12,9	2,27	3,9	13,9
Kosta Rika	18,77	61,8	69,1	44,7	40,7	33,3	44,1	6,243	12,076	0,60	8,4	1,76	6,3	20,1
Yunanistan	18,75	47,6	68,3	36,0	25,2	37,1	34,9	3,293	17,676	0,57	1,9	1,3	12,1	9,1
İspanya	18,47	59,7	59,7	44,4	40,4	45,3	43,8	3,428	27,063	0,75	4,0	1,33	8,6	11,2
Şili	18,41	51,6	57,5	39,7	31,7	58,5	47,7	3,978	13,231	0,71	5,9	1,65	6,8	16,8
Fransa	15,03	66,7	83,0	50,1	50,8	68,5	46,4	4,491	39,030	0,78	2,8	1,85	5,1	9,7
Macaristan	14,32	53,7	52,0	39,4	36,7	36,4	46,8	3,266	15,899	0,66	0,7	1,49	1,5	10,9
Avusturya	14,24	64,7	81,2	44,0	42,9	75,5	57,7	3,951	51,812	0,68	0,6	1,83	4,7	15,2
Slovakya	14,22	58,7	54,7	39,3	31,3	44,9	49,2	3,135	19,156	0,73	1,1	1,5	2,5	8,6
İsrail	13,99	57,9	81,7	51,2	53,1	65,4	57,3	5,075	43,610	0,70	2,5	3,04	4,7	27,5
Letonya	13,60	61,8	69,1	44,7	40,7	40,5	52,8	3,363	17,620	0,77	0,7	1,72	3,6	4,6
Kanada	13,58	69,8	75,1	49,5	42,8	79,2	57,9	4,441	43,258	0,74	1,7	1,53	4,4	20,0
Polonya	13,45	59,8	62,7	37,5	32,1	50,4	46,9	3,740	15,656	0,66	1,2	1,42	2,0	4,8
ABD	13,40	56,9	47,8	57,7	57,3	83,6	56,0	4,109	63,543	0,56	2,1	1,78	2,4	17,4
Rusya	12,64	65,0	55,3	45,1	35,6	25,2	52,2	2,928	10,126	0,59	7,9	1,82	4,4	13,9
Litvanya	12,51	61,8	69,1	44,7	40,7	51,1	54,1	2,920	19,997	0,68	0	1,67	2,9	5,9
Belçika	12,46	71,1	81,2	49,3	47,8	63,7	46,5	5,240	44,594	0,82	2,2	1,71	3,2	6,4
Birleşik Krallık	12,41	75,2	72,4	46,1	40,9	77,8	54,7	3,919	40,284	0,66	3,0	1,75	2,5	21,4
Yeni Zelanda	12,36	67,5	93,2	45,0	45,2	54,4	62,0	4,644	41,477	0,78	0,8	1,9	4,7	23,4
Danimarka	11,69	77,0	84,6	46,7	41,7	74,3	54,8	4,726	61,063	0,95	0,1	1,76	4,0	9,8
Avusturya	11,57	66,4	88,3	47,3	38,8	66,0	52,8	4,379	48,327	0,81	2,8	1,53	3,0	12,1
Estonya	11,25	62,8	81,1	44,9	43,4	54,8	54,7	4,091	23,027	0,68	0,5	1,59	2,9	6,2
Portekiz	11,06	58,1	67,1	44,6	42,2	48,8	50,8	3,994	22,437	0,69	0,7	1,29	5,3	7,5
İrlanda	11,01	62,8	81,9	46,6	36,1	73,7	53,7	2,758	85,267	0,82	0,3	1,84	3,2	10,8
Finlandiya	10,77	71,1	95,4	59,5	53,4	67,9	52,3	4,976	48,773	0,86	0,3	1,53	3,9	10,1
Çekya	10,58	63,1	58,2	41,9	40,2	43,4	51,6	3,595	22,932	0,75	0,2	1,64	1,0	5,6
İzlanda	9,43	61,8	69,1	44,7	40,7	74,2	68,0	5,469	59,270	0,70	0,5	1,77	2,3	22,1
Slovenya	9,07	61,8	69,1	44,7	40,7	53,8	50,7	3,727	25,517	0,75	0,2	1,6	3,0	5,8
Almanya	8,23	74,0	79,3	48,1	49,2	65,9	54,1	3,671	46,208	0,84	0,4	1,59	1,8	7,8
Norveç	7,92	61,8	69,1	44,7	40,7	56,6	58,5	6,445	67,389	0,88	0,1	1,68	2,2	17,8
Lüksemburg	7,91	61,8	69,1	44,7	40,7	58,2	51,6	3,111	115,873	0,79	1,1	1,45	3,6	3,9
İsveç	7,56	63,7	89,0	52,2	50,8	73,1	56,9	5,283	52,259	0,76	0,3	1,85	3,7	8,8
Hollanda	7,19	71,9	79,9	50,4	48,3	68,1	57,0	4,151	52,397	0,83	0,1	1,66	2,3	10,3
İsviçre	6,97	74,2	59,2	50,8	51,6	80,4	59,9	4,366	87,097	0,70	0,4	1,54	3,3	11,5

EK: 3 NEET ve 13 Koşulun Gereklilik ve Yeterlilik XY Grafikleri

Çizel, R. & V. Aşkun & Ş. Durmaz & A. Yağmur & S. Gürsoy (2023), "Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NEET) Olma ile İlişkili Faktörlerin OECD Bağlantılı Ülkelerde Karşılaştırmalı Analizi: Bulanık Küme Nitel Karşılaştırmalı Analiz (fsQCA)", *Sosyoekonomi*, 31(57), 437-475.

